

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA FILOZOFICKÁ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2017

Josef HUMLÍČEK

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická

Obecní kronika jako doklad doby, archiválie a informační zdroj

Josef Humlíček

Bakalářská práce

2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Josef Humlíček**
Osobní číslo: **H12003**
Studijní program: **B7105 Historické vědy**
Studijní obor: **Spisová a archivní služba**
Název tématu: **Obecní kronika jako doklad doby, archiválie a informační zdroj**
Zadávací katedra: **Ústav historických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Autor na základě literatury zpracuje obecné partie o kronikách na území Čech. V regionu Žďár nad Sázavou zhodnotí existující obecní kroniky, bude se zabývat způsobem jejich vedení a pokud možno i kronikáři. Přehledně zhodnotí způsob zachycení dobových událostí a možnosti využití takových informací pro současné bádání. Bude se věnovat legislativě upravující tvorbu, využití a uložení kronik.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

BARTOŇ, Jiří: O kronikách obcí. Přehled vývoje a náměty pro práci kronikářů. Praha 2007. ISBN 978-80-86604-29-9. KOUBA, Jaromír: Na pomoc začínajícím kronikářům. Praha 1996. ISBN 80-7068-090-3. ROUBÍK, František: Příručka vlastivědné práce. Praha 1941. Vládní nařízení č. 169/1932 Sb. Zákon č. 80/1920 Sb., č. 132/2006 Sb.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PhDr. Marie Macková, Ph.D.

Ústav historických věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2015**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2016**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Jiránek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2015

Prohlášení

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečnosti, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 15. 3. 2017

Josef Humlíček

Poděkování

Rád bych zde poděkoval doc. PhDr. Marii Mackové, Ph.D. za trpělivost a vstřícnost projevenou při vedení mé práce a také za poskytnutí rad a připomínek. Poděkování patří i mým blízkým, kteří při mně stáli.

Anotace

Tato práce se zabývá obecními kronikami. Zpočátku se soustředí na obecnou historii kronik, ale také na současné vedení, podobu, obsah a další aspekty obecních kronik a taktéž se věnuje roli kronikáře. Následně se zaměřuje na práci s prameny, kterými jsou knihy kroniky obce Radostín, hodnotí jejich podobu a využití.

Klíčová slova

obecní kroniky, kroniky, pamětní knihy, kronikářství, kronikáři, Radostín, prameny,

Abstract

This bachelor thesis deals with municipal chronicles. At first it focuses on the general history of chronicles, but also on chronicle activity, form, content and other aspects of the municipal chronicles. It focuses on the role of chronicler itself too. Then it researches own source – Chronicle of the village Radostín and finally evaluates its form and releases the statement.

Key words

municipal chronicles, chronicles, chroniclers, Radostín, sources

Title

Municipal chronicle, as a proof of the time, archival and information resource

Obsah

Obsah.....	8
1. Úvod.....	1
2. Kroniky.....	3
2.1 Definice a původ.....	3
2.2 Vývoj středověkých kronik v Čechách.....	4
2.3 Kronikářství ve městech	9
2.4 Éra lidových kronikářů	11
2.5 Další kroniky z období 19. století.....	13
3. Obecní kroniky	15
3.1 Význam obecních kronik.....	15
3.2 Obecní kronika jako pramen.....	16
3.3 Vývoj obecních kronik a jejich legislativy	17
3.3.1 Pokyn Karla hraběte Chotka k vedení obecních a farních kronik v Čechách	17
3.3.2 Období první republiky.....	19
3.3.3 Období okupace až do osvobození	21
3.3.4 Vývoj po únoru 1948	22
3.3.5 Období po roce 1989.....	23
3.4 Současná legislativa upravující vedení obecních kronik	24
3.4.1 Zákon č. 132/2006 Sb., o kronikách obcí	24
3.4.2 Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů.....	25
3.4.3 Vyhláška č. 259/2012 Sb., o podrobnostech výkonu spisové služby	25
3.4.4 Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů	26
3.4.5 Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů	26
3.5 Vedení obecních kronik.....	27
3.5.1 Materiální a technické náležitosti obecní kroniky	27
3.5.2 Pořadí zápisů.....	28

3.5.3	Rejstříky.....	32
3.5.4	Výtvarná podoba obecní kroniky.....	32
3.5.5	Schvalování kronikářských zápisů a jejich opravy.....	32
3.5.6	Přílohy obecních kronik.....	33
3.6	Kronikář a jeho činnost.....	33
3.7	Zdroje kronikářských zápisů	34
3.8	Dostupnost obecních kronik	36
4.	Kronika obce Radostín	37
4.1	Obecná fakta o obci	37
4.2	Z historie obce	38
4.3	Kronikáři.....	40
4.3.1	Antonín Mišinger.....	40
4.3.2	Jan Procházka	40
4.3.3	František Daniel.....	41
4.3.4	Jan Loubek.....	41
4.3.5	Jan Šuler.....	41
4.3.6	Alena Hintnausová.....	41
4.3.7	Jana Fomenková	42
4.4	Pamětní knihy	42
4.4.1	Pamětní kniha obce Radostín (1922-1980).....	42
4.4.2	Pamětní kniha obce Radostína II. (1991-2015)	51
4.5	Porovnání obecní kroniky s kronikou školní.....	53
5.	Závěr.....	54
6.	Seznam použitých pramenů a literatury	57
7.	Přílohy	59
	Resumé	61

1. Úvod

Problematika obecních kronik mi přišlo jako zajímavé a dobře uchopitelné téma, a proto jsem si ho vybral pro svou bakalářskou práci, nazvanou *Obecní kronika jako doklad doby*. Jelikož jsou obecní kroniky bohatým a přínosným zdrojem informací, poskytují čtenářům možnost lépe pochopit a poznat historii obcí. Tématu obecních kronik se v minulosti věnovala řada autorů publikací i diplomových prací. I dnes je kronikářská činnost velice aktuální, neustále se vyvíjí, je vydávána metodika a pro potřebu kronikářů se poskytují rady a návody, jak se správně této záslužné činnosti věnovat. Angažují se pracovníci archivů, vědeckých ústavů, ale i samotní kronikáři.

Ve své práci se budu věnovat samotnému pojmu kronika, vývoji kronik na našem území, legislativě vztahující se na kronikářskou činnost, samotným obecním kronikám, jejich podobě a přínosu, a také kronikářům. Následně se budu zabývat samotnou obecní kronikou, kronikou vesnice Radostín, kterou jsem si vybral jako předmět svého bádání. Neopomenu ani kronikáře, kterým se budu ve zvláštní kapitole věnovat. Na základě zpracovaných partií o obecních kronikách a získaných poznatků z radostínské kroniky ji zhodnotím.

V úvodní kapitole se zaměřím na pojem kronika, jeho původ a význam. Zde budu převážně čerpat z publikace Dagmar Mocné a Josefa Peterky *Encyklopedie literárních žánrů*. Na tuto část navážu pohledem do kronikářské minulosti v Čechách, období středověku, pro který jsou kroniky typickým pramenem, ale i doby mladší, kdy vznikly první městské kroniky a svou cestu nastoupilo také lidové kronikářství. Pro tuto kapitolu využiji práci Františka Kutnara a Jaroslava Marka *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví*, Marie Tošnerové nebo pánů Otakara Nahodila a Antonína Bolka. Kronikami i lidovým kronikářství se zabývá například i Eduard Maur.

V další kapitole se zaměřím přímo na obecní kroniky. Čerpat budu především z díla *O kronikách obcí* od Jiřího Bartoně. Budu se zabývat vývojem kronikářské legislativy od prvního nařízení z roku 1835 až po současnost, jednotlivé zákony zmíním. V této části se opřu mimo jiné o publikaci *Kroniky a kronikáři* Václava Pubala nebo o práci Tomáše Hromádky. Zaměřím se také na problematiku vedení obecních kronik v současnosti, jejich náležitosti a podobou. Zde mi bude vítaným zdrojem metodický pokyn vypracovaný pracovníci Janou Fuksovou SOKA Žďár nad Sázavou.

Neopomenu se taky zmínit o roli kronikáře a náplni jeho činnosti.

Následně se budu zabývat samotnou kronikou Radostína, která je předmětem mého bádání. Zaměřím se také na kronikáře a pro doplnění souvislostí se zmíním také o samotné

obci a její historii. Vzpomenu také kroniku radostínské školy a pokusím se provést komparaci s kronikou obce.

V poslední části své práce provedu zhodnocení kroniky.

2. Kroniky

2.1 Definice a původ

Ottův slovník naučný obsahuje definici, která praví: „*Kronika jest dílo dějepravné, stojící na stanovisku prostě referujícím.*“ Dobrou kronikou byl především středověk, většina dějepisné práce pocházející ze středověku je obsažena právě v kronikách.¹ Vzorem pro kronikářské práce pak byla Eusebiova *Kronika*.

Novodobá definice praví: „*Úlohou kroniky je chronologicky, tedy podle časového pořadí v jakém se děj skutečně odehrál, popsat jednotlivé historické události. Popis těchto událostí je ale důsledně strohý. Nepopisují se žádné příčiny a souvislosti. Události nebo aktéři se nehodnotí. Kronika obsahuje pouze faktický popis událostí.*“²

Samotný výraz *kronika* je odvozen z latinského *cronica*, *chronica* či *chronicon* a svůj pravý původ má v řečtině ve slově *chronos*, které se do češtiny přeloží jako čas.

Vzhledem k tomu, že termín *kronika* má svůj původ v antice, je přirozené, že jeho význam v průběhu doby nabyl mnoho podob a nedá se vysvětlit pouze jedním konkrétním výkladem. Díla označovaná jako *kroniky* se dala zaměnit kupříkladu s *letopisy*³, především pak, pokud se jedná o díla středověká.

Nejstarší *kronika* v pravém slova smyslu je tzv. světová (univerzální) *kronika*. Svůj filozoficko-historický základ přejímá ze spisu *De civitate Dei*, jehož autorem je sv. Augustin. Jeho způsob členění dějin dle existence světových starověkých říší byl použit ve všech středověkých *kronikách* popisujících dějiny světa od vzniku lidstva až do jejich vlastní současnosti. Svou prací se na vzniku světové *kroniky* podílel Isidor Sevillecký, konkrétně svým dílem *De sex aetatibus*, ale i Beda Ctihodný, který přehled obecných dějin obsáhl v díle *De temporum ratione*. Jednou z nejvýznamnějších vrcholně středověkých *kronik* je *Chronica sive Historia de rebus civitatibus* od biskupa Oty z Freisingu.

Středověké *kroniky* mají dvojí charakter. První, *kronika* jako dějepisický žánr, zachycující v chronologickém sledu – často se stručným komentářem – historicky zajímavé události. Základem periodizace takových *kronik* bývají jednotlivé roky či výrazné historické mezníky, např. změny na panovnickém trůně. Obsah zjevně připomíná kompilaci.

¹ Ottův slovník naučný. Praha: J. Otto. 1900. sv. 15 Krajčij – Lingustrum, s. 241

² ŠOTNAROVÁ, Lidmila – KABUŠOVÁ, Marie – GOŠOVÁ, Růžena. *Jak vést kroniku obcí a měst*. Brno: MC nakladatelství, 2006. ISBN 80-239-8795-X, s. 10.

³ Letopisy neboli anály – typický středověký dějepisický žánr zachycující v podobě stručných chronologických záznamů pozoruhodné události vztahující se k jednotlivým rokům.

Druhým typem je kronika příběhová, často i epický veršovaný text. Zde pak není neobvyklé, že mnohé události jsou zkrácené nebo dokonce fiktivní. Příkladem takových kronik můžou být *Kronika o Štilfrídovi* či *Kronika o Bruncvíkovi*. Tento kronikářský princip je dobře viditelný v krásné literatuře 19. a 20. století, zejména v románových kronikách.

Velký informační význam přináší kronikářské práce sledující dějiny jednotlivých kmenů a národů, například práce tzv. Galla anonyma v Polsku nebo v Uhrách ve 13. století práce Šimona z Kézy. V hojném počtu se vyskytují i kroniky klášterní a kroniky městské, zejména ty městské jsou typické v pozdním středověku pro německé a italské oblasti s výskytem slabší centrální moci. Autory takových kronik byli zpravidla samotní měšťané.

V zemích se silnou centrální správou vznikají už od 12. století kroniky zemské či státní. Podnět pro vedení takové kroniky mohl pocházet i z panovnického dvora. Představiteli těchto kronik jsou bezesporu *Grandes chroniques de France* či *Primera Cronica General de España*.

Kronikářská práce byla ve středověku záležitostí především církevních příslušníků. To se projevuje i v jazyce, kterým je většina kronik psána, a to jazykem latinským. Národní jazyky se objevují v kronikách od 13. století v souvislosti s větším zájmem o historiografii lidí z řad šlechty a měšťanstva.

V 19. století získává kronika další význam - populárně naučné historiografické dílo, mnohdy vydávané v tematických řadách, například *Kronika lidstva*, *Kronika medicíny*.

V dnešní době si kronika zachovává své původní poslání zachytit významné události s ohledem na instituce, spolky, společenství lidí, jimž toto poslání plní. Škála kronik je dnes velice pestrá, ať už se jedná o kroniky sportovních klubů, kroniky obecní nebo kroniky pracovních kolektivů.⁴

2.2 Vývoj středověkých kronik v Čechách

Vznik středověkých kronik byl výsledkem touhy tehdejší společnosti znát svou minulost. Vztah mezi minulostí a přítomností se postupem času sblížoval a vedl k tvorbě soustavnějších dějepisných děl. Prakticky všechna taková díla byla výsledkem práce tehdejší jediné literárně vzdělané společenské vrstvy – duchovenstva. Tato skupina byla se svými

⁴ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X, s. 332 – 334.

znalostmi literatury, světa a stykům s cizími vládnoucími skupinami předurčena k utváření středověkého dějepisectví.⁵

Středověká kronika není ze své vlastní povahy vědecko-badatelským dílem vzhledem k svému vzniku, slovesnému projevu či důvodům, proč byla napsána, ale spíše dílem literárním. Kromě svých typických prvků, prolíná se v kronice i sociální a politický názor skupiny, ze které autor pochází. Patrný bývá i křesťanský pohled na život a svět, předpokládáný je vážnější zájem o veřejné dění a snaha o zachování prožitých skutečností. Důraz o uchování skutečnosti je přítomný, avšak středověké kronikářské dílo nemůžeme vnímat jako maximálně důvěryhodný historický pramen, ale musíme si být vědomi i jeho myšlenkového obsahu. Historická realita bývá poznamenána kronikářovým subjektivním vnímáním okolního světa, kronikářův vztah k sociální realitě určuje jedinečnou povahu takové kroniky.⁶

Ještě předtím, než byla v Čechách napsána první kronika, stvořili pisatelé práce, které by mohly charakter kroniky splňovat, a které svým obsahem souvisely s naší krajinou. Například franská *Fredegarova kronika* ze 7. století obsahuje zmínku o Sámově říši, která se tehdy rozprostírala na našem území.⁷ Historik Josef Pekař nepřesně označil za nejstarší českou kroniku úvodní pasáž tzv. *Kristiánovy legendy (Vita et passiosancti Wenceslai et sanctae Ludmilae, avaeius)* z konce 10. století.⁸

První českou kronikou, která splňuje atributy středověkého kronikářství je *Kosmova Kronika česká (Chronica Boemorum)*, psaná v latinském jazyce. Autorem kroniky byl Kosmas, kanovník pražské svatovítské kapituly, vzdělaný člověk, který měl styky s českou vládnoucí společností. Jeho dílo je rozděleno do tří částí dle líčené doby. Užívá přímé řeči, vyprávění, básnických přirovnání, ale i metafor a epitet. Z jeho názorů je zřejmé, že byl stoupencem latinské církve i vlastencem. Jeho kronika je významným dílem z hlediska českého národního myšlení.⁹

Na Kosmovu práci navázali ve 12. a 13. století další kronikáři. Jedním z nich byl řečený Kanovník vyšehradský. Hlavním motivem jeho historické práce je osoba knížete

⁵ KUTNAR, František a Jaroslav MAREK. *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví: od počátků národní kultury až do sklonku třicátých let 20. století*. 3. dopl. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2009. Česká historie, sv. 3. ISBN 978-80-7106-402-2, s. 22.

⁶ Tamtéž, s. 23-24.

⁷ ŠOTNAROVÁ, Lidmila, Marie KAŠUBOVÁ a Růžena GOŠOVÁ. *Jak vést kroniku obcí a měst*. Brno: MC nakladatelství, 2006. ISBN 80-239-8795-X, s. 10.

⁸ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X, s. 335.

⁹ KUTNAR, František a Jaroslav MAREK. *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví: od počátků národní kultury až do sklonku třicátých let 20. století*. 3. dopl. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2009. Česká historie, sv. 3. ISBN 978-80-7106-402-2, s. 24-27.

Soběslava I. Jeho dílo pokrývá dobu mezi léty 1125 - 1141 a je prodchnuto nacionálním, protiněmeckým, ale zároveň realistickým viděním světa. Pozornost ve své práci věnuje i astronomickým a meteorologickým jevům.¹⁰

Dalším pokračovatelem Kosmova díla byl neznámý Mnich sázavský. Líčí události až do roku 1162, věnuje se vládě Vladislava II. a hlavně sázavskému klášteru. Text o něm je vlastně první klášterní kronikou u nás. Podobně jako Kanovník vyšehradský i Mnich sázavský bránil svrchovanost české země proti německé expanzi.¹¹ Nepřímí pokračovatelé Kosmy pražský kanovník Vincentius a opat premonstrátského kláštera milevského Jarloch zachytili události druhé poloviny 12. století. Vincentius je autorem vzpomínkově psaných letopisů popisujících roky 1140 až 1167.¹² Jarlochova práce, která na dílo Vincentia přímo navazuje, se dochovala pouze částečně a končí rokem 1198. Významné dílo *Letopisy české (Annales pragenses)*, které navazuje na předchozí práci Kosmova, pochází z rukou kněží pražské kapituly a obsahuje přerušované záznamy událostí z let 1196 až 1278. Autoři letopisů jsou označováni jako tzv. druzí pokračovatelé Kosmovi.¹³

Počátkem 14. století se Kosmův kronikářský styl, jímž se inspirovali jeho následovníci, vytrácí. Svůj podíl na tom měl konec přemyslovské dynastie, jehož důsledky se projeví jak v domácí tak i zahraniční politice, ale i v novém způsobu vnímání domoviny a světa. České země zažily politický, ale i hospodářský vzestup, byla zakládána nová města, šlechtická sídla i nové kláštery. I díky tomu význam dějepisectví neslábl, historické práce vznikaly především v církevních centrech. Jedním takovým místem byl i zbraslavský klášter. Zde vznikla velice rozsáhlá a na fakta bohatá práce, zvaná *Kronika zbraslavská (Chronicon Aulae Regiae)*. Nejvýznamnějším pisatelem tohoto díla byl opat kláštera Petr Žitavský. Díky jeho přispění se z kroniky stalo významné dílo. Události zaznamenával kontinuálně a věrohodně do podoby deníkových zápisů a všiml si i událostí v zahraničí. Petr Žitavský si uvědomoval význam listinného materiálu, a proto založil ve zbraslavském klášteře diplomatář, kam se písemnosti uschovávaly. Pro jeho kroniku jsou typické verše, žalozpěvy, chvalozpěvy či sociálně politické úvahy o situaci v zemi nebo ve společnosti.¹⁴

Souvěkou prací kronice Petra Žitavského byla tzv. *kronika Dalimilova*. Jedná se o nejstarší česky psanou rýmovanou kronikou. Na rozdíl od *Zbraslavské kroniky*, popisuje *Dalimilova kronika* diametrálně rozdílný svět. Díky silnému vlastenectví a veršované formě

¹⁰ Tamtéž, s. 27-28.

¹¹ Tamtéž, s. 28.

¹² Tamtéž, s. 28-29.

¹³ Tamtéž, s. 29.

¹⁴ Tamtéž, s. 29-33.

pronikla napříč širokou společností a stala se velmi oblíbenou. Autor kroniky zůstává neznámý. Významná je tato kronika především proto, jak nám odhaluje uvažování jedince a společnosti tehdejší doby v reakci na tehdejší aktuální i minulé události.¹⁵

Během vlády Karla IV. zaznamenala česká i latinská literatura posun dopředu, to ovšem neplatilo pro dějepisické kronikářské práce, jejichž úroveň spíše stagnovala a upadala. Jedním z autorů kroniky této doby je kazatel v chrámu sv. Víta František Pražský. Jeho dílo tvoří zápisy pražského kostela. Pro nedostatky, které v díle spatřoval Karel IV., byla práce na kronice svěřena kanovníku pražské kapituly Benešovi Krabici z Weitmile. Ten kroniku kostela pražského dovedl až do roku 1374. Přání Karla IV. vytvořit kroniku, která by postihovala nejen národní ale i světové dějiny, měl vyhovět italský minorita Giovanni Marignola se svou *Světovou kronikou*. Vzhledem k tomu, že Marignola postrádal přehled o české historii, nevyvolala práce na domácí straně nadšení. Za neúspěch platila i práce *Summula chronicae tam romanae* opata opatovického kláštera Neplacha. Kronika chudenického faráře Přibíka Pulkavy z Radenína, která byla přeložena z latiny do češtiny, byla osobní představou císaře Karla IV. o kontinuitě českých dějin od dob Velké Moravy.¹⁶

Změny ve společnosti se s nástupem husitské revoluce projeví i v psaní kronikářských prací. Zmenšil se důraz na minulé události a větší pozornost se začala věnovat aktuální situaci. Vyžadovány byly osobní zápisy, ve kterých byl představen svět, tak jak ho spatřovali příslušníci nízké šlechty a měšťanstvo. Měnicích se poměrů v Čechách si začal všimnout i okolní svět. *Česká kronika* Eneáše Silvia Piccolominiho je dokladem zvýšeného zahraničního zájmu o českou otázku.

Významnou kronikářskou osobností husitské doby je Mistr Vavřinec z Březové. Jeho největším literárním počinem je *Husitská kronika* sledující období mezi léty 1419-1421, která je bohatá a spolehlivá na fakta. Z kroniky je zjevný autorův postoj představitele pražského měšťanstva. Vavřinec se pokoušel napsat i *Kroniku světa*, ovšem dílo se mu nepovedlo dokončit. Mezi rozsahem menší latinské kronikářské práce této doby patří *Kronika univerzity pražské* či *Kronika Bartoška z Drahonice* sledující dobu z let 1419-1443. Za zmínku stojí i česky psaná *Kronika velmi pěkná o Janu Žižkovi, čeledínu krále Václava*. *Kronika tábořská* (*Cronica causam sacerdotum Thaboriensium continens*) tábořského kněze Mikuláše Biskupce z Pelhřimova nám podává svědectví o názorových střetech uvnitř husitského hnutí. Kriticky se k husitům vyjadřuje latinsky psaná kronika císařského legáta Eneáše Silvia. Dílo z roku

¹⁵ Tamtéž, s. 33-38.

¹⁶ Tamtéž, s. 38-42.

1458 bylo významné především v zahraničí, protože podalo svědectví o našich poměrech, byť zkráceně.¹⁷

Některá kronikářská díla 15. století navázala na dalimilovskou tradici veršovaných kronik s důrazem na české vlastenectví. Mezi ně patří například *Rýmované kroniky české*, údajně napsané pražským novoměstským písařem Prokopem nebo *Krátké sebranie z kronik českých k výstraze věrných Čechů* od neznámého autora či rýmovaná kronika *O válce s Uhry*.

Významné místo zaujímá v české historiografii soubor analistických a kronikářských textů známý jako *Staré letopisy české*. Přes třicet dochovaných rukopisů pokrývá na události bohaté období 15. století až po rok 1527. Obsahem se velkou měrou jedná o politické texty. Některé pasáže plnily úlohu pražské městské kroniky, avšak časem si získaly podobu kroniky národní, respektive zemské. Díky měšťanskému původu svých autorů, poslání, stylu a úrovni, jakou byly napsány, se zdají být předchůdci pro později mnohem více rozšířené městské kronikářské práce.¹⁸

Kroniky 16. století poznamenal vliv humanismu a reformace, politický boj stavů s panovnickým absolutismem. Lidské myšlení bylo stále usměřováno duchovní silou, nově začalo sílit rozumové poznání a kritičtější myšlení. Tento vývoj byl však v našich domácích podmínkách stále ve srovnání s okolními státy pomalejší. I přesto se pozitivně projevila lepší úroveň výuky na školách, která spolu s rozšířením knihtisku vedla k příznivějším podmínkám pro rozvoj kronikářství. Ideové spory daly vzniknout *Kronice o bouři pražské roku 1524* neboli *Knihám o pozdvižení jedněch proti druhým v obci pražské*. Autor, malostranský písař a luterán Bartoš čtenáře seznamuje s myšlením příslušníka bohaté měšťanské vrstvy, kritikou nedostatečných mravů a po moci prahnoucích kněží. Pro Bartošovu generaci jsou typické horší znalosti nedávných dějin, zachovaná víra v moc Boží i menší odpor vůči německému sousedovi.¹⁹

Třicátá léta 16. století obohatila českou historiografii o tři významné kronikářské práce. První z nich, *Česká kronika*, byla vydána v roce 1537 a jejím autorem je starokališnický kněz Bohuslav Bílejovský. Kronika je významná především pro způsob, jakým autor a vlastně celá utrakvistická frakce pohlížela na domácí náboženský vývoj. Jinou povahu má práce kališnického měšťana Martina Kuthena ze Šprinsberku. Ve své *Kronice o založení země české a prvních obyvatelích jejích* si nedovolil psát o tehdejších náboženských otázkách otevřeně a v důsledku je přehlíží a ignoruje. Kuthenova práce našla svou protiváhu

¹⁷ Tamtéž, s. 44-50.

¹⁸ Tamtéž, s. 50-52.

¹⁹ Tamtéž, s. 70-72.

v *Kronice české*, kterou za pomoci katolických pánů sepsal Václav Hájek z Libočan. Pro své výrazné stranické zaujetí a nevěrohodnosti se její vydání v roce 1541 nesetkalo s příznivým ohlasem širší veřejnosti. Václav Hájek postrádal u mnoha dějinných okamžiků hlubší znalosti a události si vykládal po svém, což se negativně projevuje v situaci, kdy se jeho dílo stává inspirací pro další dějepisce. Jedním z nich byl Jan Skála z Doubravky – Dubravius, autor kroniky *Historiae regni Boemiae*, která byla přeložena do latiny a nejednou byla vydána v zahraničí. Kuthenovu a Silviovu kroniku jazykově upravil a spolu s dosavadní českou kronikářskou tvorbou zhodnotil humanistický historik Daniel Adam z Veleslavína ve svém díle *Kroniky dvě o založení země české*. Kronikářská díla své čtenáře nacházela především v měšťanské společnosti, ale i z řad šlechty se objevil zájem o zachycení dějin rodových příslušníků. Jedním ze šlechticů, kteří takový zájem projeví, byl Petr Vok z Rožmberka, který pověřil Václava Březana sepsáním *Kroniky rožmberské (Monumenta Rosenbergica)*, objemného pětidílného díla.²⁰

2.3 Kronikářství ve městech

Ve srovnání s jižní a západní Evropou se městské kroniky v Čechách objevují se zpožděním, a to teprve v 16. století. Tehdy se kronikář daného města začal ve svých záznamech věnovat jeho minulosti i současnosti.²¹

Velký podíl na tomto vývoji měl vliv renesance a humanismu na české písemnictví. Historie se stala samostatnou disciplínou vnímanou jako výsledek lidské činnosti. Studium starých textů se snažili tehdejší učenci pochopit a poznat minulost. Další faktor, který podpořil rozmach městského kronikářství, bylo rozšíření vzdělání i do nižších vrstev společnosti. Vzdělání bylo dostupné měšťanům i bohatším příslušníkům selského stavu. Díky němu si vybudovali lidé určitý vztah i k historii. Některé kroniky vyšly v tištěné produkci a byly současníky vysoce ceněny. Kulturní klima panující v českých městech 16. století přispělo k tomu, že se někteří jedinci rozhodli zapsat významné městské události z minulosti, ale i ze své současnosti pro budoucí pokolení. Ačkoliv lze předpokládat, že v této době vzniklo mnoho takových spisů, faktem je, že se do dnešní doby zachovaly paměti a kroniky pouhých 17 českých měst.²² Takové kroniky byly často nazývány jako paměti, mnohé z nich

²⁰ Tamtéž, s. 73-86.

²¹ TOŠNEROVÁ, Marie. Kroniky českých měst z období raného novověku. In *Problematika historických a vzácných knižních fondů Čech, Moravy a Slezska*. Sborník z konference konané ve dnech 5. – 6. Listopadu 2008 v Olomouci. Olomouc, 2009. s. 176-177.

²² Tamtéž, s. 178.

se dochovaly bez titulních a úvodních stran, takže jejich název zůstává neznámý, některé byly pojmenovány až v mladší době pracovníky a badateli archivů.²³

Pohnutky, díky kterým započali kronikáři s psaním městských kronik, byly spíše osobní povahy. Autoři zřejmě nechtěli, aby kroniky zůstaly utajeny. Počítali, že jejich díla se bude v budoucnu využívat. Ta totiž obsahovala záznamy o jednání města a byla doplněna i o další úřední opisy. Vznik městského kronikářství byl podpořen také politickou a hospodářskou situací v polovině 16. století. Města ztrácela svůj politický vliv, a proto se kronikáři ve svých dílech snažili poukázat na jejich slavnou minulost a zdůraznit jejich nabytá práva, svobody i majetek a zvýšit tak měšťanům sebevědomí. V mnoha kronikářských pracích jsou tak zmiňovány spory mezi městy a šlechtou a vrchností. Někteří pisatelé pravděpodobně chtěli ve svých záznamech popsat spory panující uvnitř města a další významné události.²⁴

Mnozí autoři byli ke kronikářské práci předurčení. Ve většině případů se totiž jednalo o radní písaře a městské radní, tedy osoby vzdělané. Měli styky s prostředím městské samosprávy a tudíž také volný přístup k informacím a ke starým městským písemným materiálům. V některých případech se věnovali kronikářské práci i městští řemeslníci. Jejich záznamy vykazují odlišnosti od záznamů pořízených písaři a radními. Ty jsou způsobeny jejich odlišným sociálním postavením, které ovlivnilo jejich výběr faktů a zpracování. V praxi to znamená méně zpráv o jednání města, naopak více zápisů týkajících se osobních prožitků, společenských událostí nebo kritiky tehdejších poměrů. Příkladem takového autora může být kronika slánského měšťana Václava Kněžoveského nebo záznamy Mikuláše Dačického z Heslova.²⁵

Městští kronikáři ve svých záznamech píší především o lokálních záležitostech, v různém rozsahu postihují i události z širšího okolí. Zde záleželo na samotném kronikáři, jeho společenském postavení, vzdělání a rozhledu. Pokud jde o události ze světa, čerpali autoři zprávy z tisku. Například o válce s Turky nebo o úmrtí a narození významných osobností.²⁶

Nejvíce záznamů o lokálních záležitostech pochází z doby autorovy současnosti. V těchto záznamech jsou zprávy o městské výstavbě sakrálních staveb, škol, mostů, radnic, náboženském životě (výměny farářů), společenských událostech (sňatky, úmrtí, narození), o činnosti městské správy nebo o sporech, které město vedlo s okolím. Rovněž kronikáři psali o projevech počasí a nebeských úkazech (komety, zatmění Slunce a Měsíce). Události

²³ Tamtéž, s. 179.

²⁴ Tamtéž, s. 180-181.

²⁵ Tamtéž, s. 182-183.

²⁶ Tamtéž, s. 183-184.

z každodenního života zaznamenávali kronikáři méně. Pokud ano, jedná se pak o události kriminální povahy, neboť svou podstatou odporovaly řádu a právu společnosti, byly to události pamětihodné.²⁷

Z průzkumů uskutečněných v archivech, muzeích a knihovnách v Čechách a částečně na Moravě i ve Slezsku bylo zjištěno, že se dochovaly kroniky měst Benešova nad Ploučnicí, Českých Budějovic, České Lípy, Chebu, Chomutova, Kadaně, Kutné Hory, Litoměřic, Loun, Mladé Boleslavi, Plzně, Prahy, Rakovníku, Slaného, Soběslavi, Teplic, Trutnova a Žatce. K nim se dá zařadit ještě kronika loketská. Kroniky některých měst se dochovaly pouze v opisech.²⁸

2.4 Éra lidových kronikářů

Nástup lidového kronikářství souvisel s vývojem poměrů v Čechách během 17. a 18. století. Široká společnost zmítaná sociálními a politickými krizemi, vzpourami a povstáními postrádala literaturu, s níž by se mohla ztotožnit, literaturu, která by vyjadřovala jejich zájmy, a která by odpovídala jejich potřebám.²⁹ První ojedinělé zápisy byly pořizovány už v 17. století, k jejich rozšíření došlo až během století osmnáctého. Často se nachází na deskách od modlitebních knížek, biblí apod. Podávají svědectví o úmrtí a narození členů rodiny, cenách obilí, vyplacených záloh pro čeledě, údaje o mzdách a počtu odpracovaných robotních dnů, odvedených dávkách a projevu počasí. Tyto zápisy sloužily k úspěšnému vedení hospodářství a byly určeny pro autorovu vlastní potřebu a plnily tak praktickou a pomocnou roli. Do obsahu zápisů se promítal stále více se prohlubující odpor prostého lidu vůči tvrdým podmínkám, jimž ho vrchnost vystavovala. Jsou v nich líčeny osudy selského lidu, jehož byli autoři příslušníky, války, bída, hlad a přírodní katastrofy, které jejich životy postihovaly. Účelem těchto zápisů bylo také poučení pro mladší generace, aby byly schopny těmto negativním jevům schopny čelit nebo se vyhnout.³⁰ Jejich záběr byl omezený především na kronikářův zájem a jeho bezprostřední okolí. Lidoví kronikáři se v této době minimálně zajímali tím, co se odehrávalo ve světě, a pokud ano, pak disponovali informacemi z druhé ruky, které nebyly přesné.³¹

Autoři těchto zápisů bývají označováni jako písmáci a jejich zápisy písmácké. Původ tohoto označení lze nalézt v období národního obrození, kdy se tak říkalo lidovým samoukům, básníkům. Těmito písmáky byli prostí lidé, často řemeslníci nebo rolníci, kteří se

²⁷ Tamtéž, s. 184.

²⁸ Tamtéž, s. 184-185.

²⁹ NAHODIL, Otakar a Antonín ROBEK. *České lidové kronikářství*. Praha: Orbis, 1960, s. 25.

³⁰ Tamtéž, s. 26-27.

³¹ Tamtéž, s. 28.

věnovali psaní literatury a skládání básní, jejich tvorba byla spíše umělecká. V 90. letech 19. století se tak říkalo lidem pocházejícím z nižší společenské vrstvy, kteří se zabývali čtením bible, náboženských spisů a historických prací nebo knihou. Přibližně od této doby se tak říkalo i lidovým kronikářům, kteří se věnovali zaznamenávání významných událostí, počasí, stavu úrody nebo okamžiků, které se přímo dotýkaly jejich života.³²

Podobu a obsah záznamů lidových kronikářů významně ovlivňoval jejich sociální původ a jejich osobnost. Kronikářem se stávali sedláci, rychtáři, chalupníci, ale i obyčejní domkáři a poddruzi. Nezřídka se kronikářské práci na vesnici věnovali i učitelé, řemeslníci, ti pak především ve městech. Rozmanité společenské postavení lidových kronikářů mělo vliv na způsob jejich psaní, utváření názorů a myšlenek.³³ Lidoví kronikáři nebyli představitelé celé vesnice, nýbrž a pouze své vrstvy, do které patřili díky svému sociálnímu původu. Vesnické lidové kronikáře lze rozdělit do několika skupin.

V té první se především dá hovořit o velkých sedlácích, kteří ve svých stanoviscích nebyli jednotní. Část z nich se ostře vyjadřovala vůči feudálnímu zřízení a panským úředníkům, na druhou stranu se obávala revolty ze strany bezzemků a poddruhů. Zástupcem této skupiny byl například Václav Hodek z Ouholic. Naproti tomu větší sedláci, často také ve funkcích rychtářů, udržovali s vrchností užší vztah, byli osvobození od robot za určité protislužby a ve svých názorech se shodovali s panskými úředníky. Zástupcem těchto sedláků kronikářů byl František Jan Vavák známý svými odmítavými postoji vůči politice Josefa II., chudíně a ozbrojeným povstáním z roku 1775.³⁴

Další skupinu vesnických lidových kronikářů tvořili chalupníci a domkáři. Jedná se o příslušníky vesnické chudiny, kteří byli ve svých společenských názorech radikální, kritizují vrchnost a sedláky a nerovné poměry uvnitř vesnice. Kritikem sedláků a bídých poměrů chudiny byl například Josef Vorlíček.³⁵

Svéráznou skupinu mezi autory kronikářských záznamů tvořili vesničtí řemeslníci. Ti se neztotožňují se sedláky ani s lidmi z chudiny a tvořili střední stav společnosti na vesnici. Ve svých textech se tito mlynáři, ševci, koláři a další zabývají odbornými problémy, chovem a léčbou dobytka, jejich zápisy také obsahují různé pověry, pověrečné recepty a tradice. Mezi tyto kronikáře patřil například František Tadra z Hostína.³⁶

³² Tamtéž, s. 20-21.

³³ Tamtéž, s. 29.

³⁴ Tamtéž, s. 30-31.

³⁵ Tamtéž, s. 31-32.

³⁶ Tamtéž, s. 32.

Názorové rozdíly se objevují v zápisech od kronikářů, kteří byli povoláním učitelé. Mnozí byli přímí služebníci světské i církevní vrchnosti, což se odráží na jejich shodných stanoviscích. Příkladem může být Daniel Mayer z Vepřku. Ti zbývající byli často prostého venkovského původu, s vesnicí soucítili a nelibě snášeli svou závislost na svých pánech. Tuto učitelskou menšinu představuje Věnceslav Metelka z Pasek.³⁷

Názorová nejednotnost je patrná i u městských kronikářů. Ta je důsledkem rozličného společenského postavení, které tito řemeslníci ve městě zastávali a doby, která jim někdy přála více a někdy zase méně. Obecně ve svých názorech nejsou tak agresivní jako jejich kolegové z vesnice.

Společenský vývoj ovlivňoval podobu kronikářských zápisů i v první polovině 19. století. Stupňují se vzájemné útoky mezi sedláky a chudinou, ale objevují se i nová témata. Kronikáři se věnují otázkám ohledně peněžního hospodářství, směn zemědělských produktů nebo centralizace trhů a vyvlastňování malovýroby. V zápisech se objevují první líčení politických a názorových střetů na českém venkově. Od druhé poloviny 19. století dochází k úpadku v psaní lidových kronik, který souvisel s rozvojem tisku, do kterého se politický boj přenáší. Tento úpadek lidového kronikářství částečně zbrzdila státem zavedená cenzura, ale i přesto postupem času ztrácelo na svém významu a kronikářská práce se omezila na zaznamenávání rodinných údajů. Opačný vývoj spatřujeme u dělnických kronik, které někteří lidoví kronikáři začali psát, zejména drobní řemeslníci a učitelé sympatizující s utvářející se dělnickou třídou.³⁸

2.5 Další kroniky z období 19. století

V 19. století se v Čechách vedly i kroniky školní, farní, dělnické, kroniky různých spolků i kroniky rodinné. Tyto kroniky jsou pro mnohé obecní kronikáře vítaným zdrojem, protože z nich mohou čerpat údaje o událostech, které souvisely s historií jednotlivých obcí.³⁹

Mezi ně patří kroniky rodinné. Právě ony byly psány původně psány na desky modlitebních knížek, až později byly zapisovány do samostatných knih, někdy i o rozsahu několika svazků. Kromě údajů souvisejících s příslušníky rodiny v nich byly vedeny hospodářské záznamy např. výdaje za různé práce a potřeby, ceny, zprávy o úrodě, počasí a živelných pohromách, bídě. Pro kronikáře jsou významné i konkrétní časové údaje, ke kterým

³⁷ Tamtéž, s. 32-33.

³⁸ Tamtéž, s. 33-34.

³⁹ PUBAL, Václav. *Kroniky a kronikáři*. Praha, 1985. ISBN 56-167-82, s. 12.

se uvedené záznamy vážou. Jsou proto důležitým materiálem pro retrospektivní záznamy v kronice.⁴⁰

Farní kroniky byly většinou vedeny na základě úředního nařízení od 2. poloviny 18. století. Některé z nich se začaly vést už dříve v latinském jazyce. Jejich obsah se povětšinou týká osob dané farnosti, církevních slavností, vybavení kostela a obsahují také různá stanoviska vyjadřující církevní zájmy. Koncem 18. století v nich byla obsažena kritika kroků Marie Terezie a především Josefa II. vedoucích k upevnování úřednického aparátu a krajské správy. V reakci na to docházelo ke kontrolám těchto kronik prostřednictvím krajských hejtmanů, přičemž zmíněné kritiku obsahující záznamy byly ničeny a ponechány byly pouze ty, které se týkaly pouze kostela a fary a některých případů z nejbližšího okolí. Tuto kontrolu vykonávali na příkaz biskupských konzistoří i jednotliví vikáři.⁴¹

Ve školách byly od počátku 19. století zakládány školní kroniky, které zachycují i obecní události a dějiny a mnohdy to byly jediné vedené kroniky v obci. Autory těchto kronik byli učitelé, kteří je psali svým vlastním stylem, dokud nebyla vytvořena metodika, která upravovala jejich způsob psaní. Následkem toho některé z nich přišly o svůj jedinečný ráz a pro dějiny obce se staly méně přínosným zdrojem z hlediska informací.

Koncem 19. století docházelo i k zakládání závodních kronik. Jejich vedením byl pověřen některý ze závodních úředníků. Tyto kroniky byly psány z hlediska potřeb a zájmů vlastníka závodu.⁴²

Smyslem vedení dělnických kronik bylo zachovat zprávy o tehdejších pracovních podmínkách, sociálních poměrech a počátcích dělnického hnutí. Tyto kroniky byly určeny pro veřejnost, tudíž jejich obsah se netýkal pouze klasických témat jako počasí, neúroda a živelné pohromy, ale také života samotných dělníků. Obsahují záznamy o sociálních a ekonomických podmínkách dělnictva a pracujících, o vykořisťování a utlačování, ale i kritiku tehdejší společnosti, politické názory, přání a tužby dělníků. Autoři v nich líčí průběh zakládání družstevních spolků, dělnické strany a dělnických stávek. Oproti lidovým kronikářům postrádají ve svých názorech bezvýchodnost.⁴³

⁴⁰ Tamtéž, s. 13.

⁴¹ Tamtéž, s. 13-14.

⁴² Tamtéž, s. 14.

⁴³ Tamtéž, s. 14-15.

3. Obecní kroniky

3.1 Význam obecních kronik

V dnes již neplatném vládním nařízení č. 169/1932 se praví, že účelem pamětní knihy obecní jest zachovat místní dějiny pro poučení budoucích. Toto znění vyžaduje přesnější výklad, jelikož úkolem kronikáře není v kronice zpracovávat místní dějiny, ale zaznamenávat všechny významné a pamětihodné události v obci a blízkém okolí. Poučení je jistě na místě, otázkou však zůstává, nakolik ho lze dosáhnout. Význam poučení lze vnímat spíše v získání informací a faktů z naší minulosti pro jejich další využití v budoucích dobách. Za předpokladu, že kronikářovy zápisy splní náležitá kritéria, můžou se stát pro historiky a další badatele důležitým vyprávěcím pramenem k minulosti sledované lokality, ať už v daleké či blízké budoucnosti.⁴⁴

O významu vedení pamětních knih obecních slovy Josefa Kazimoura: *„V minulých dobách, kdy nebylo takřka písemných projevů doby, byly kroniky jedněmi z nemnohých takových písemností. Převážně většina písemných projevů minulosti všímá si zpravidla zájmů soukromých, ne událostí veřejných, dotýkajících se buď místa nebo celého kraje či země. Kronika naproti tomu věnuje pozornost svému okolí a odtud její význam.*

Při dnešním, namnoze pokročilém vedení obecních archivů a při dnešní moderní žurnalistice možno říci, že dějiny obcí samy se píší, nebo alespoň materiál se pro ně soustavně shromažďuje.

Všechny důležitější události zaznamenány jsou různými listinami, ať už jsou to protokoly o schůzích obecních zastupitelstev či účty a jiná akta úřední. Všude dostane se nám těmito listinami dokonalého poučení, je-li událost významnější, tu zajisté (zejména jde-li o město, městečko nebo větší obec) jest zaznamenána také denním tiskem, novinami. Zdá se tak na první pohled, že je o kroniku místní dobře postaráno, a že při pokročilém názoru na uchování a ochranu obecních aktů (archivů)vždy bude snadno kroniku (dějiny obce) psáti.

Přihlédneme-li k věci blíže, tu vidíme, že význam a poměr archivu (t. sbírky listin v jednotlivých obcích uschovávané u starosty) vůči kronice jest asi takový, jako jest poměr životopisu (biografie) k samotnému životu. Jest tomu asi tak, jako na mapě pohodlně můžeme seznáti polohu místa, jeho výšku nadmořskou, aniž bychom byli nuceni vykonati cestu na místo samo nebo sami si výšku změřiti. Akta jsou suchá, ale v kronice jest život. Ta názorně vypravuje, zachovává ve svém vypravování vždy také barvitost a všechen ráz doby.

⁴⁴ BARTOŇ, Jiří. *O kronikách obcí*. Praha, 2005. ISBN 80-86604-23-3, s. 26.

Zprávy novinářské pak jsou především rázu všeobecného, ač nelze upřít, že noviny pro kroniku některých míst značných služeb mohou prokázati.

*A tak psaní kroniky, shromažďování kronikářských záznamů ve formě pamětních knih, není stanoviskem překonaným, ale i nadále pro budoucnost dílem vysoce důležitým a prospěšným.*⁴⁵

Z vyjádření Františka Roubíka: „Dobře vedená kronika má být věrným, nezkrslujícím zrcadlem života obce.“⁴⁶

3.2 Obecní kronika jako pramen

Obecní kroniky patří mezi narativní neboli vyprávěcí prameny. Takové prameny jsou určeny pro současníky nebo pro budoucí generace s cílem podat jim zprávu o událostech, respektive uchovat památku na minulost. Mají tedy historicko-zpravodajskou povahu, kterou také ovlivňují vlastnosti autora a jeho společenský původ a příslušnost. Tyto faktory mají vliv na autorovo hodnocení události i jejich výběr. Při hodnocení těchto pramenů je proto nutné brát ohled nejen na výše zmíněné skutečnosti, ale také na autorovu schopnost minimalizovat svůj subjektivní pohled, antipatie či sympatie ve vztahu k popisovaným událostem a taktéž na vztah samotného autora k představitelům instituce, ve které působil a také k představitelům veřejné moci.⁴⁷

Kronikářské zápisy jsou historickým pramenem, které se díky svému širokému záběru dají badateli využít v rozličných oborech. Od ostatních úředních dokladů se liší tím, že neobsahují holá fakta, ale jednotlivé zápisy jsou obvykle komentáři k dění v obci. Zápisy také zachycují názory a postoje lidí k událostem, popisují panující atmosféru v obci a podávají nám informace i o samotném kronikáři. Tyto atributy z kroniky činí živý materiál, živější a plastičtější než jiné archiválie. Kronika se dá využít v etnografii pro své záznamy zachycující lidové zvyky, změny ve způsobu bydlení a oblékání a zmínky o zaniklých řemeslech. Kronika jako pramen se dá uplatnit i v dalších oborech – lingvistice, literárních vědách, sociologii, ekologii nebo v přírodovědných oborech, zejména pak botanice a zoologii.

Velice důležité je při užívání kronikářských záznamů zohledňovat jejich subjektivní povahu. Kronikář se ze své lidské podstaty nemůže ubránit subjektivnímu sledování dění v obci, navíc z hlediska kroniky jakožto živého obrazu kompletně zobrazujícího život v obci by to ani nebylo vhodné. V takovém případě by ze zápisů zbyla nudná zpráva o stavu v obci.

⁴⁵ Tamtéž, s. 28.

⁴⁶ ROUBÍK, František. *Příručka vlastivědné práce*. Praha, 1947. s. 127.

⁴⁷ Prameny narativní. *Wikisofia* [online]. [cit. 2017-01-06]. Dostupné z: https://wikisofia.cz/wiki/Prameny_narativn%C3%AD

Na druhou stranu je nutné, aby se s tímto problémem badatel vyrovnal, některé zápisy jsou totiž psány s velice podmanivým tónem. Objektivita se v kronikářské práci vyžaduje.⁴⁸

Kronika není pouhým historickým pramenem vhodným pro vědecké bádání, ale občas je i literárním dílem. Mimo to kronika obce může podat svědectví o životě minulých generací, připomínat pozitivní okamžiky v dějinách obce, ale zároveň může být i obecním svědomím a přispět k vyrovnání se s nepříjemnou minulostí. Lze tedy říct, že kronika v občanech buduje pocit sounáležitosti s obcí a pomáhá jim se s ní sžít.⁴⁹

3.3 Vývoj obecních kronik a jejich legislativy

3.3.1 Pokyn Karla hraběte Chotka k vedení obecních a farních kronik v Čechách

V souvislosti se vzrůstajícím počtem vedených kronikářských záznamů v první polovině 19. století rostl i zájem úředních míst o tuto problematiku.⁵⁰ Nejvyšší český purkrabí, hrabě Karel Chotek požádal krajské úřady a biskupské ordinariáty o podněty, jakým způsobem by měly kroniky být založeny a vedeny, ale nesetkal se vstřícnou odezvou. Také si nechal opatřit nařízení o vedení kronik z Bavorska vydané 1. září 1829, které se nakonec stalo vzorem pro nařízení určené pro českou zemi, jemuž se dostalo pár úprav k místním poměrům.⁵¹

Nařízení obsahovalo celkem 14 bodů. Povinnost vést pamětní knihu se vztahovala na každé město či obec s právem trhu, významné místo a farní, duchovní a světská společenstva. Dozor měl plnit příslušný nadřízený úřad a primárním jazykem měla být němčina. Dotyčného člověka pověřeného psaním kroniky měl zvolit příslušný úřad, vikariát, magistrát, městský soudní úřad, hospodářský úřad apod. Vlastníkem knihy měla být obec či korporace, tudíž kronika měla v obci uložena. Pokud by kronikář se svou činností skončil nebo obec opustil, měla být kniha odevzdána příslušnému úřadu. Kniha měla být foliantového formátu s dobrým papírem, psát se mělo černým inkoustem na přeloženou polovinu a na začátku měl být uveden letopočet okamžiku, kdy se kronika začala psát, jméno úřadu a kronikáře. Kronika měla poukázat na veškerou starší literaturu a prameny související s historií obce a zapisovat se měly události s obcí související. Jejich samotný výběr závisel na vlastním úsudku dotyčného kronikáře, vhodné mělo být i pořizování nákresů míst a situačních plánek.⁵²

⁴⁸ CHOVANČÍKOVÁ, Irena. *Jak psát obecní kroniku?*. Hodonín: Masarykovo muzeum, 1994. s. 4.

⁴⁹ Tamtéž, s. 5.

⁵⁰ BARTOŇ, Jiří. *O kronikách obcí*. Praha, 2005. ISBN 80-86604-23-3, s. 15.

⁵¹ PUBAL, Václav. *Kroniky a kronikáři*. Praha, 1985. ISBN 56-167-82, s. 9-10.

⁵² Pokyn Karla hraběte Chotka k vedení obecních a farních kronik v Čechách (1835). In *Revue církevního práva – Church Law Review* 44, 2009, 3, s. 211-212.

Vhodnými podněty k zápisům měly být události týkající se správy obce, správních nařízení, provádění staveb, nadací, dobročinností, zprávy o stavu duchovního a světského majetku obce, kulturní události, změny v obecních hranicích, pobyty významných osobností, jejich úmrtí, oslavy svátků, přírodní úkazy, změny ve společnosti, zdražení, zlevnění, počty pokřtěných, zemřelých, oddaných, celkový stav obyvatelstva apod. Důraz měl být kladen především na obecní události, ovšem ani události ze sousedních obcí nebo celé vlasti neměly být opomenuty. Zápisy se měly dle výnosu psát chronologicky a prostě, detailní líčení nemělo být na škodu.⁵³ Každý jednotlivý zápis měl být na okraji zřetelně označen letopočtem, pokud ten již z uvedeného nevyplývá, v průběhu líčení měl být také uveden měsíc a den. Pro záruku věrnosti bylo vhodné, pokud kronikář provedl zápis bezprostředně poté, co k události došlo. V případě, že byly kroniky vedeny pečlivě, bylo také nezbytné vést ve zvláštním svazku jejich obsah. Samotné pokyny ve výnosu uvedené měly být sděleny každé duchovní či světské obci s příkazem vložit je do samotné kroniky. Poslední povinností těchto obcí bylo opatření svazků čítajících 300 až 350 archů, očíslovat strany, prošívat je nití a na konci je opatřit pečeti příslušného nadřízeného úřadu. To vše na obecní náklady.⁵⁴

Výnos byl vydán 31. srpna 1835 a v platnost vešel 1. ledna roku 1836. Ačkoliv se jednalo o výnos sofistikovaný a konkrétní, nemohlo dojít k jeho naplnění v celém rozsahu. V menších obcích ještě nepanovaly pro rozvoj kronikářství vhodné podmínky, navíc samotná vrchnost vnímala tento výnos jen jako další z úředních povinností, kterých už tak v té době měla mnoho. Další odrazující skutečností byla povinnost pro české obce psát záznamy v německém či latinském jazyce.⁵⁵ I přesto se našla místa, kde k založení kronik na základě tohoto výnosu docházelo, například v několika obcích rakovnického okresu a to dokonce v českém jazyce.⁵⁶ Zápisy jsou v těchto kronikách chudé na informace o životě v obcích, ale zmiňují se o revolučních událostech v Praze a ve Vídni i o zrušení poddanství, v některých případech obsahují i přehledy o výkuech z robot. Zápisů ubývá s nástupem Bachova absolutismu,⁵⁷ především těch o státní politice,⁵⁸ z pozdějších let informují o pobytech vojsk válečného léta 1866 nebo o Jubilejní a Národopisné výstavě.⁵⁹

Podnětem pro zakládání nových pamětních knih byly například oslavy čtyřicátého výročí panování císaře Františka Josefa I. nebo snaha Muzejní komise agrárního dorostu a

⁵³ Tamtéž, s. 212

⁵⁴ Tamtéž, s. 213

⁵⁵ PUBAL, Václav. *Kroniky a kronikáři*. Praha, 1985. ISBN 56-167-82, s. 11.

⁵⁶ Tamtéž, s. 12.

⁵⁷ Tamtéž, s. 11.

⁵⁸ BARTOŇ, Jiří. *O kronikách obcí*. Praha, 2005. ISBN 80-86604-23-3, s. 17.

⁵⁹ PUBAL, Václav. *Kroniky a kronikáři*. Praha, 1985. ISBN 56-167-82, s. 12.

Československého zemědělského muzea z konce roku 1914 zachytit válečné události. Avšak požadovaného výsledku dosaženo nebylo.⁶⁰

3.3.2 Období první republiky

Nedlouho po vzniku samostatného československého státu vešel v platnost zákon č. 80/1920 Sb., o pamětních knihách obecních z 30. ledna 1920. Obsah toho zákona byl velice stručný a obsahoval pouhé čtyři paragrafy. První nařizoval každé politické obci povinnost založit a vést obecní pamětní knihu. Dle druhého měla být k tomuto účelu v obci zřízena komise a kronikář, ustanovený obecním zastupitelstvem, který tuto činnost měl vykonávat za přiměřenou odměnu. Třetí paragraf ukládal uvést zákon v platnost ministrem školství a národní osvěty a ministrem vnitra. Podle posledního paragrafu měl zákon nabýt platnosti dnem vyhlášení.⁶¹

Zákon byl doplněn o směrnice formou vládního nařízení č. 211 z 9. června roku 1921, které platilo pouze pro české země.⁶² Vydání zákona provázely názorové střety o tom, zdali má být užíváno pojmu kronika nebo pamětní kniha a výrazu kronikář či letopisec, ačkoliv v samotném zákoně bylo použito výrazu letopisec. Také se vedla diskuze o tom, zda má docházet k veřejnému předčítání z kroniky nebo jestli má mít občan možnost uvést k zápisu věcnou připomínku. Tématem diskuze byla i pravomoc letopisecké komise nebo osobnost kronikáře, jelikož zájmem jeho práce bylo být nezávislý na obci.⁶³

Dle vládního nařízení si měly obce, které stále pamětní knihu neměly, takovou opatřit nejpozději do roku 1922. Prostřednictvím směrnic bylo dbáno na věrnost a pravdivost zápisů, na dozor nad kronikářem skrze letopiseckou komisi, která se skládala ze starosty a dvou občanů zvolených obecním zastupitelstvem. Dozor také nově vykonával okresní úřad, v praxi to byl většinou okresní školní inspektor. Co se týče obsahu nově založené kroniky, bylo doporučeno, aby kronikář zpracoval geografický a historický obraz obce, následně se měl věnovat chronologickému zapisování událostí, které měly poukazovat na hospodářský, populační, sociální, zdravotní, náboženský a kulturní stav v obci. Také se měl správně kronikář na začátku představit a sdělit o sobě bližší údaje.⁶⁴

⁶⁰ŠOTNAROVÁ, Lidmila, Marie KAŠUBOVÁ a Růžena GOŠOVÁ. *Jak vést kroniku obcí a měst*. Brno: MC nakladatelství, 2006. ISBN 80-239-8795-X, s. 12-13.

⁶¹Zákon ze dne 30. ledna 1920 o pamětních knihách obecních. *Moravský zemský archiv v Brně Státní okresní archiv Žďár nad Sázavou: Legislativa již historická a dříve používané tiskopisy* [online]. [cit. 2016-12-14]. Dostupné z: <http://home.tiscali.cz/sokazr/kroniky/zakon.htm>

⁶²ŠOTNAROVÁ, Lidmila, Marie KAŠUBOVÁ a Růžena GOŠOVÁ. *Jak vést kroniku obcí a měst*. Brno: MC nakladatelství, 2006. ISBN 80-239-8795-X, s. 13.

⁶³PUBAL, Václav. *Kroniky a kronikáři*. Praha, 1985. ISBN 56-167-82, s. 17.

⁶⁴BARTOŇ, Jiří. *O kronikách obcí*. Praha, 2005. ISBN 80-86604-23-3, s. 20.

Nově byly pro kronikáře pořádány kronikářské kurzy a objevily se první kronikářské publikace,⁶⁵ které kronikářům sloužily jako metodické pomůcky.⁶⁶

Prováděcími orgány tohoto nařízení bylo ministerstvo školství a národní osvěty a ministerstvo vnitra, k rozšíření platnosti na celý stát došlo až s novým nařízením z roku 1932.⁶⁷

Vládní nařízení č. 169/1932 Sb. se v mnohém shodovalo s tím předchozím, dále však upravovalo náležitosti kroniky a povinnosti kronikáře.⁶⁸ Obsahovalo doporučení, dle kterého měl post kronikáře vykonávat nejlépe jednatel místní osvětové komise, učitel nebo správce archivu, podstatné bylo, aby znal místní poměry. Pokud se jednalo o obci s počtem obyvatel vyšším než 10 000, měl funkci kronikáře vykonávat archivář, knihovník nebo jiná úřední osoba. V případě obcí s alespoň 20 % menšinou obyvatelstva bylo nařízeno, aby dotyčná menšina měla svého zástupce v letopisecké komisi. Dozor i nadále vykonával příslušný okresní úřad prostřednictvím svého okresního školního inspektora. Pamětní kniha měla být přístupna k nahlédnutí pouze se souhlasem obecní rady, pravidelně po třech letech mělo docházet ke zpřístupnění knihy veřejnosti po dobu 14 dní, místní občané se mohli k zápisům věcně vyjádřit. Obcím z jednoho politického okresu bylo možné výjimečně povolit vedení jedné společné kroniky.⁶⁹ Pro Slovensko a Podkarpatskou Rus zavádělo povinnost založit obecní kroniky k 1. červenci 1933.⁷⁰

Na základě nařízení č. 169/1932 Sb. vydalo ministerstvo školství a národní osvěty prováděcí nařízení, které ukládalo nové pokyny pro zemské úřady v Praze, Brně, Bratislavě a Užhorodě. Zdůrazněna byla povinnost vést rejstřík kronik, okresním úřadům bylo nařízeno vykonávat jednou za tři roky revize týkající se osobnosti kronikáře, letopisecké komise s ohledem na zastoupení menšin. Výsledkem těchto revizí měly být revizní zprávy, které obdržely příslušné okresní úřady.⁷¹

V roce 1935 si Archiv ministerstva vnitra vyžádal podklady k průzkumu stavu obecního kronikářství. Těmi byly zprávy od okresních úřadů a obcí s informacemi o kronikářích a údaji o stavu a vedení kronik. Z průzkumu vzešlo, že pouze 13 % obcí kroniku nevede, 12 % obcí vede kroniku s nedostatky a naopak 75 % obcí vede kroniku správně. Ačkoliv se průzkum hlouběji nezabýval obsahem kronik, výsledek by byl uspokojivý za

⁶⁵ Například Návod k vedení pamětních knih od Josefa Kazimoura, Pamětní kniha obecní od A. Markuse.

⁶⁶ Tamtéž, s. 19.

⁶⁷ PUBAL, Václav. *Kroniky a kronikáři*. Praha, 1985. ISBN 56-167-82, s. 21.

⁶⁸ BARTOŇ, Jiří. *O kronikách obcí*. Praha, 2005. ISBN 80-86604-23-3, s. 20.

⁶⁹ ŠOTNAROVÁ, Lidmila, Marie KAŠUBOVÁ a Růžena GOŠOVÁ. *Jak vést kroniku obcí a měst*. Brno: MC nakladatelství, 2006. ISBN 80-239-8795-X, s. 14.

⁷⁰ PUBAL, Václav. *Kroniky a kronikáři*. Praha, 1985. ISBN 56-167-82, s. 21.

⁷¹ Tamtéž, s. 24-25.

předpokladu, že by zprávy z obcí a okresních úřadů byly skutečně ověřené. Obcím, u kterých byly v souvislosti s kronikou zjištěny nesrovnalosti nebo nedostatky, bylo nařízeno je odstranit.⁷²

3.3.3 Období okupace až do osvobození

Důsledky politických událostí z konce 30. let neblaze pocítilo i kronikářství. V pohraničních oblastech, které muselo Československo na základě Mnichovské dohody postoupit Hitlerově Německé říši, se stala kronikářským jazykem němčina.⁷³

V souvislosti s nově nastolenými státoprávními poměry se rozhodlo ministerstvo školství a národní osvěty spolu s ministerstvem vnitra vydat směrnice, které nařizovaly odevzdání pamětních knih příslušným okresním úřadům, odkud pak byly dále přemístěny do zemských archivů v Praze a Brně. Směrnice vešly v platnost 21. října 1940 a termínem odevzdání byl konec listopadu téhož roku. Většina kronik byla odevzdána do ledna roku 1941, avšak v některých ojedinělých případech kronikáři kroniky přepsali, uschovali nebo je prohlásili za ztracené.⁷⁴ Jakmile byla tato akce ukončena, přišlo ministerstvo školství a národní osvěty s novými směrnici, které měly rozvíjet kronikářskou činnost v duchu tehdejší politické situace. Velká část kronikářů nebyla tomuto záměru příznivě nakloněna, směrnice tedy nebyly moc respektovány, naopak někteří kronikáři potají vedli své vlastní záznamy.⁷⁵

Vzápětí po osvobození Československa v květnu 1945 vznikla u kulturní sekce Zemského národního výboru v Praze muzejní a archivní komise, která vydala kronikářům svolání.⁷⁶ Obsahem tohoto svolání byly pokyny, dle nichž se měli kronikáři zabývat především událostmi úzce souvisejícími s obcí a nerozepisovat se o událostech celostátního a mezinárodního významu. Pamětní knihy měly být doplněny o chybějící záznamy a zvláštní pozornost měla být věnována událostem v obci před mnichovským diktátem, politickým a správním změnám, přílivu uprchlíků a hospodářským poměrům. Zůstat opomenuty neměly události z doby okupace, následky zvláště nacistického režimu, perzekuce občanů a další válečné události. Doporučeno bylo i sbírat a shromažďovat svědectví a vzpomínky osob, fotografie a jiné materiály.⁷⁷

⁷² Tamtéž, s. 25-26.

⁷³ BARTOŇ, Jiří. *O kronikách obcí*. Praha, 2005. ISBN 80-86604-23-3, s. 21.

⁷⁴ Kuriózní byl osud kroniky obce Střelice, která byla zaletována do krabice a následně zazděna v domku svého kronikáře.

⁷⁵ PUBAL, Václav. *Kroniky a kronikáři*. Praha, 1985. ISBN 56-167-82, s. 26-27.

⁷⁶ Tamtéž, s. 28.

⁷⁷ Tamtéž, s. 29-30.

Zásadním krokem byl proces obnovení kronik. Kroniky odevzdané na přelomu let 1940 a 1941 bylo nutné navrátit ze zemských archivů zpět obcím. Ne vždy to bylo možné, některé kroniky byly během okupace nenávratně zničeny nebo ztraceny. Kroniky z oblastí s většinovou německou populací, která byla odsunuta, se přemístily do okresních archivů. Za těchto podmínek bylo nutné v mnoha obcích založit kroniky nové.⁷⁸

3.3.4 Vývoj po únoru 1948

Kronikářská činnost se po únoru roku 1948 ocitla pod politickým a ideologickým tlakem. Ministerstvem informací a osvěty byly vydány dvě směrnice. První 30. května 1950, následujícího roku byla v jejím duchu vydána i *Příručka pro kronikáře*. Druhá směrnice ze dne 30. ledna 1956 měla i svůj praktický význam. Podle ní připadl dozor nad vedením kronik odborům školství a kultury okresních národních výborů. Současně měly vykonávat odborně poradenskou činnost a politicky školit samotné kronikáře. V praxi se však mnohé kroniky psaly pouze formálně, v některých zápisy chyběly a objevily se i případy, ve kterých došlo k jejich ztrátám. Staly se i takové případy, ve kterých si kronikář vedl zápisy neformálně či ten o kronikáři, který se ve svých zápisech vyjadřoval nesouhlasně k tehdejší politice a byl následně ze své funkce odvolán. Celkově tedy obecních kronikářů ubývalo.⁷⁹

Na počátku 60. let projednalo ministerstvo kultury materiál o stavu a dalším vývoji kronikářství, načež vzápětí upozornilo odbory školství a kultury národních výborů na povinnost jmenovat kronikáře tam, kde tomu tak stále nebylo učiněno. Dále doporučilo pověřit příslušná vlastivědná muzea pro odbornou a poradenskou činnost ve spolupráci s archivy. Současně se měl při těchto institucích zřídit krajský nebo okresní poradní aktiv pro kronikářství, jenž se měl podílet na pořádání seminářů, školení a odborné pomoci samotným obcím. Byl také vytvořen Ústřední poradní sbor pro kronikářství, jenž vykonával odbornou, koordinační pomoc orgánům při okresních a krajských národních výborech.⁸⁰ Prostřednictvím osoby vykonávající metodiku byli kronikáři svoláváni a odměňováni, rovněž muzejní metodik vykonával posuzování kronikářových ročních záznamů.⁸¹ Vazba na muzea skýtala pro kronikáře mnohé výhody. Díky ní byli pravidelně informováni o vlastivědných novinkách v regionu, účastnili se akcí muzea, které pro ně pořádalo besedy a přednášky.⁸²

⁷⁸ BARTOŇ, Jiří. *O kronikách obcí*. Praha, 2005. ISBN 80-86604-23-3, s. 21.

⁷⁹ Tamtéž, s. 21-22.

⁸⁰ PUBAL, Václav. *Kroniky a kronikáři*. Praha, 1985. ISBN 56-167-82, s. 33.

⁸¹ BARTOŇ, Jiří. *O kronikách obcí*. Praha, 2005. ISBN 80-86604-23-3, s. 22.

⁸² ŠOTNAROVÁ, Lidmila, Marie KAŠUBOVÁ a Růžena GOŠOVÁ. *Jak vést kroniku obcí a měst*. Brno: MC nakladatelství, 2006. ISBN 80-239-8795-X, s. 16.

Dalšími kroky, které měly podpořit kronikářskou činnost, byly například vytvořené základní kronikářské kurzy a vydání podrobných osnov pro kronikáře. Kronikářské studie se objevily i v novém časopisu *Muzejní a vlastivědná práce*, později byla pro účely zveřejňování takových studií zavedena i samostatná kronikářská rubrika, do které přispívali jednotliví kronikáři.⁸³ Počátek roku 1968 představoval naději na uvolnění politických poměrů v zemi. Srpnová okupace Československa vojsky zemí varšavské smlouvy tyto naděje rázně utlumila. To se promítlo i do kronikářství pokynem ministerstva kultury z roku 1970, na jehož základě došlo ke zhodnocení zápisů z let 1968 a 1969. Pokud se prokázalo, že nevyhovovaly zásadám politiky strany a vlády, byly uvedeny na pravou míru novými záznamy. Dozor, který byl nad nimi vykonáván, se týkal i povahy zápisů. Ty musely odpovídat principům a potřebám socialistické společnosti.⁸⁴

I přes vliv ideologie dosáhly zápisy v kronikách z hlediska faktografie, stylistiky a grafiky vysoké úrovně. Ke konci tohoto období vyšly dvě směrnice, které na dlouhou dobu byly pro kronikářskou činnost posledním legislativním počinem. Ta první, vyhláška č. 117/1974, uplatňovala podmínky pro posouzení písemností jako archiválií a nařizovala obcím ukládat svazky kronik do příslušných archivů ve lhůtě 10 let od jeho ukončení. Druhá vyhláška č. j. 13 418/82 – V/3 z 29. září roku 1982 se týkala odměn pro kronikáře za jejich práci.⁸⁵

3.3.5 Období po roce 1989

V zemi opět vydobytá svoboda a demokracie po sametové revoluci ovlivnila i kronikářské odvětví. Neblahým důsledkem zákona č. 367 z roku 1990, dle kterého přešla povinná péče o kroniky a kronikáře na obce, byla ztráta mnoha obecních kronik. Současně velký počet starostů pokládal vedení kroniky za nepříliš podstatnou záležitost, nebylo tedy výjimečné, že se obecní kroniky na mnoha místech přestaly psát.⁸⁶ Pozitivní skutečností však byla i nadále trávající vstřícnost muzeí při poskytování metodické pomoci kronikářům i s ohledem na problematiku stránku finanční.⁸⁷

V průběhu devadesátých let se postupně zvyšoval zájem veřejnosti o historii, tradice, poznávání a ochranu památek a této činnosti se věnovalo mnoho nově vzniklých občanských sdružení. S tímto trendem zároveň vzrostl zájem o kroniky, které se staly cenným a

⁸³ PUBAL, Václav. *Kroniky a kronikáři*. Praha, 1985. ISBN 56-167-82, s. 32-33.

⁸⁴ BARTOŇ, Jiří. *O kronikách obcí*. Praha, 2005. ISBN 80-86604-23-3, s. 22.

⁸⁵ CHOVANČIKOVÁ, Irena. *Jak psát obecní kroniku?*. Hodonín: Masarykovo muzeum, 1994. s. 3.

⁸⁶ HROMÁDKA, Tomáš, Alena MOCKOVČIAKOVÁ a Věra SCHOLLAROVÁ. *Kroniky*. Praha: Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, 2004. ISBN 80-7068-175-6, s. 11.

⁸⁷ CHOVANČIKOVÁ, Irena. *Jak psát obecní kroniku?*. Hodonín: Masarykovo muzeum, 1994. s. 4.

vyhledávaným zdrojem informací, a tak i v očích představitelů obcí získala obecní kronika na významu. Mnoho lidí projevilo vůli věnovat se kronikářské činnosti, kromě psaní kroniky tradičním způsobem se objevily nové možnosti, jak vést kroniku skrze vymoženosti moderní doby, jako jsou počítač a internet. Toto nadšení však naráželo na absenci jasné legislativy poplatné své době. Platné nařízení z dob první republiky, konkrétně zákon č. 80/1920 a vládní nařízení č. 169 z roku 1932 se v některých ohledech ukázaly být zastaralé. Vystala tedy snaha o zavedení nového zákonného předpisu, který by plně problematiku obecních kronik postihoval. Výsledkem tohoto snažení byl návrh nového zákona o kronikářství.⁸⁸

3.4 Současná legislativa upravující vedení obecních kronik

3.4.1 Zákon č. 132/2006 Sb., o kronikách obcí

Obsah zákona má spíše obecnou povahu, zcela pomíjí osobu kronikáře a nespecifikuje, co konkrétně má být náplní kroniky.⁸⁹ Z úvodního ustanovení plyne, že každá obec má vést kroniku, do které se zaznamenávají zprávy o důležitých a paměťhodných událostech v obci pro poučení a informovanost následujících generací.

Dle druhého paragrafu je kronika vedena jako ručně psaná kniha s číslovanými listy nebo v elektronické podobě s následným tiskem číslovaných listů po uzavření každého kalendářního roku na trvanlivém papíře určeném pro dokumenty, které se následně zajistí vazbou. Nedílnou součástí kroniky je příloha obsahující písemné, obrazové nebo zvukové dokumenty doplňující zápis v kronice. Obec má povinnost kroniku zabezpečit tak, aby nedošlo k jejímu poškození, ztrátě nebo k neoprávněnému přístupu.

Způsob provádění zápisů upravuje třetí paragraf zákona. Zápisy do kroniky se pořizují nejméně jedenkrát za kalendářní rok, o obsahu zápisu rozhoduje obec.

Čtvrtý paragraf se krátce věnuje problematice nahlížení do kroniky a jejího využití. Do kroniky může nahlédnout každý ve vymezené době na obecním úřadě. V případě, že je umožněno nahlížení do kroniky ručně psané nebo do kroniky v podobě tištěné vázané papírové knihy s číslovanými listy, děje se tak pod dohledem kronikáře. Občan obce, který je starší 18 let, jakož i osoba, které zákon přiznává práva občana obce, může písemně navrhnout změnu, doplnění nebo opravu zápisu v kronice. Obec na základě těchto návrhů dle okolností dotyčný zápis opraví, doplní nebo dalším jiným způsobem změní.

⁸⁸ BARTOŇ, Jiří. *O kronikách obcí*. Praha, 2005. ISBN 80-86604-23-3, s. 24.

⁸⁹ HROMÁDKA, Tomáš. *Kroniky obcí*. III. (upravené) vydání. Praha: NIPOS, 2014. ISBN 978-80-7068-280-7, s. 15.

Platností tohoto zákona se zrušila platnost zákonů předešlých, tedy zákona č. 80/1920 Sb. a n., o pamětních knihách obecních a vládního nařízení č. 169/1932 Sb., o pamětních knihách obecních.⁹⁰

V zákoně není blíže řešena otázka právní ochrany, která by zabránila schválené zápisy měnit a zcela postrádá kontrolní mechanismy. Taktéž nepostihuje proces jmenování kronikáře ani výši jeho odměny, která je tak závislá na dohodě mezi kronikářem a obcí. Zde je nutné si uvědomit, že odměna pro kronikáře by měla být úměrná jeho vynaloženému úsilí a je otázkou, zdali toto dokáže vedení obce správně ocenit. Pro smluvní zajištění vztahu mezi kronikářem a obcí se jeví jako optimální dohoda o provedení práce nebo dohoda o pracovní činnosti. Taktéž se zákon blíže nevěnuje technickým pravidlům vedení kroniky, například jaký konkrétní typ papíru lze použít pro pořízení zápisů.⁹¹

3.4.2 Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů

Dle tohoto zákona je kronika dokumentem, který musí být předložen k výběru za archiválii. Obce jakožto veřejnoprávní původci mají povinnost takové dokumenty uchovávat a z nich umožnit výběr archiválií. Dle přílohy č. 2, tohoto zákona patří mezi takové dokumenty i kroniky, které musí být předloženy k výběru za archiválie ve skartačním řízení.⁹²

Skartační řízení je proces, ve kterém se vyřazují dokumenty s uplynulou skartační lhůtou a pro činnost původce (v tomto případě obec) již nejsou nadále potřebné. Za náležité provedení tohoto procesu je zodpovědná obec, která je zároveň povinna umožnit dohled nad skartačním řízením příslušnému archivu. Skartační řízení se má provádět v následujícím kalendářním roce po uplynutí skartační lhůty daného dokumentu⁹³ nebo po dohodě s příslušným archivem i později, pokud původce dokumenty potřebuje ke své činnosti. Kronika, která byla vybrána jako archiválie, je vzata do péče okresního archivu, jejím vlastníkem i nadále zůstává obec.⁹⁴

3.4.3 Vyhláška č. 259/2012 Sb., o podrobnostech výkonu spisové služby

Znění této vyhlášky se problematiky vedení a uchovávání kronik týká především v souvislosti se skartačním plánem. Kronika zařazená do skartačního řízení s návrhem

⁹⁰ Zákon č. 132/2006 Sb., o kronikách obcí.

⁹¹ HROMÁDKA, Tomáš. *Kroniky obcí*. III. (upravené) vydání. Praha: NIPOS, 2014. ISBN 978-80-7068-280-7, s. 15-16.

⁹² HROMÁDKA, Tomáš. *Kroniky obcí*. III. (upravené) vydání. Praha: NIPOS, 2014. ISBN 978-80-7068-280-7, s. 16.

⁹³ V případě kroniky je lhůta 10 let od provedení posledního zápisu.

⁹⁴ Tamtéž, s. 16-17.

k vybrání za archiválii se označí skartačním znakem A, kdy skartační znak představuje hodnotu dokumentu dle jeho obsahu. Za skartační znak se uvádí číslo označující skartační lhůtu. Obec si ve svém spisovém a skartačním plánu určí moment (datum), od kterého se počítá skartační lhůta.⁹⁵

Skartační lhůta pro dopsanou obecní kroniku je doba 10 let od posledního potvrzeného nebo schváleného zápisu. Pokud má obec spisovnu a kronika je v ní uložena, provede se tak dle spisového a skartačního plánu a zároveň se vede evidence o nahlížení do kroniky. Ukládání kroniky ve spisovně se děje na základě spisového a skartačního plánu. Obec vyhotoví skartační návrh příslušnému státnímu okresnímu archivu, který na základě tohoto návrhu provede odbornou prohlídku dokumentů a stanoví, zda dokumenty odpovídají zákonným požadavkům k označení jako archiválie a dohodne se na způsobu a předání archiválie do příslušného archivu. O prohlídce a předání archiválií se zhotovuje příslušný archiv zprávu.⁹⁶

3.4.4 Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů

S ohledem na tento zákon lze do kroniky zapisovat soupisy občanů s prokazatelným souhlasem těchto občanů, informovat o sňatcích, jubileích s prokazatelným souhlasem těchto občanů, narození se souhlasem zákonných zástupců, narození dětí v roce bez přesné adresy a data. Dále pak zmiňovat úmrtí⁹⁷, pořizovat seznamy podnikajících osob, zastupitelů, členů rady, komisí a výborů a soupisy majitelů nemovitostí s popisnými čísly s prokazatelným souhlasem těchto majitelů. V případě, že kronika obsahuje soupisy místních občanů, k jejichž zpracování bylo nutné získat souhlas těchto osob, je nutný jejich souhlas i ke zpřístupňování těchto údajů pořizováním výpisů, opisů nebo jiných kopií nebo k jejich zveřejňování jako zákonem nestanovené součástí kroniky na obecních webových stránkách.⁹⁸

3.4.5 Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů

Na zápisy provedené do kroniky se ochrana autorského zákona nevztahuje, protože kronika je definována jako úřední dílo. Jiná situace nastává v případě, že součástí kronikářského zápisu nebo příloh jsou díla autorská, např. ilustrace, kresby, fotografie nebo

⁹⁵ Tamtéž, s. 17.

⁹⁶ Tamtéž, s. 18-19.

⁹⁷ V tomto případě jen nutno brát ohled na žijící potomstvo, vyvarovat se spekulací a hodnocení zemřelých, v případě pořizování nekrologu prokazatelně konzultovat jeho obsah s potomky.

⁹⁸ Tamtéž, s. 22-23.

audiovizuální materiál. Na ty se ochrana autorským právem vztahuje a pro jejich užití je nutné uzavřít smlouvu s autorem či držitelem majetkových autorských práv.⁹⁹

3.5 Vedení obecních kronik

Pro sepsání technických, obsahových a formálních náležitostí vedení obecních kronik mi primárně posloužil *Metodický návod k vedení obecních kronik* vytvořený pracovníci Státního okresního archivu ve Žďáru nad Sázavou paní Janou Fuksovou v říjnu roku 2012.

3.5.1 Materiální a technické náležitosti obecní kroniky

Kronika se má psát na trvanlivý papír určený pro dokumenty odpovídající normě ČSN ISO 9706. Jeden svazek kroniky by měl obsahovat 150-250 listů, minimem je pak 100 listů. Rozměry kroniky v případě, že se jedná o kroniku ručně psanou, by měly být 30 x 38 cm. Je rovněž doporučeno, aby vazba kroniky byla celokožená nebo alespoň polokožená. Na deskách by měl být uveden nápis: Kronika, název obce, okres a číslo svazku kroniky. Tyto údaje mohou být uvedeny i na hřbetě vazby. Pro ochranu kroniky před prachem, znečištěním a otěrem je vhodné ji umístit do kartonového pouzdra potaženého plátnem.

Z psacích prostředků se doporučuje používat inkoustové pero, plněné kvalitním dokumentním inkoustem. Dále lze použít popisovače opět s dokumentním inkoustem, odolné vůči vodě a světlostálé. Rozhodně by se měl kronikář vyvarovat použití propisovacích tužek, barevných inkoustů, fixů a vodových či olejových barev. Pro grafické zpracování kroniky lze užít kvalitních, stálobarevných a vodě odolných pastelek či tuše. Pokud se jedná o kroniku psanou v elektronické podobě (určenou pro tisk) je možné ji psát na počítači. Pro tisk se jeví vhodnější laserové tiskárny, riziko spočívá v možném slepení stránek do sebe a následného otisku písma na protější strany.¹⁰⁰ Hezky vedenou kroniku krasopisně psanou a zdobenou perokresbami lze využít k reprezentativním účelům.¹⁰¹

Text ručně psané kroniky by měl být čitelný a úhledný a obsažený na obou stranách listu. Jednotlivé stránky by měly být ručně očíslovány v horním rohu. Nevhodné je užití číslovačky s razítkovou barvou. Úprava kroniky by měla být jednotná, horní okraj o vzdálenosti 3,5 cm, dolní 4 cm, okraj po straně 4,5 cm a okraj u hřbetu 2,5 cm. Názvy hlavních kapitol lze psát přes celou šíři stránky. Je doporučeno psát na postranní okraje věcná hesla. Důležité výrazy v zápisech je povoleno podtrhávat. Ručně psaná kronika je na

⁹⁹ Tamtéž, s. 23.

¹⁰⁰ FUKSOVÁ, Jana. *Metodický návod k vedení obecních kronik*. Moravský zemský archiv v Brně – Státní okresní archiv Žďár nad Sázavou, 2012. s. 1.

¹⁰¹ HROMÁDKA, Tomáš. *Kroniky obcí*. III. (upravené) vydání. Praha: NIPOS, 2014. ISBN 978-80-7068-280-7, s. 27.

zpracování náročnější, na druhou stranu je jistou zárukou pro následující generace. Je taktéž vhodné mimo ručně psanou kroniku poříditi i její počítačovou verzi nebo kopii textu pro studijní účely, aby se zmenšilo riziko poškození samotného originálu.¹⁰²

V případě, že kronikář svou prací navazuje předchozí ručně psané kroniky, měl by dodržet tradici a pokračovat v ručním psaní.¹⁰³

Pokud je kronika psána na počítači, je nutné pořizovat její zálohy na různých nosičích, jako jsou CD či diskety. Vzhledem k tomu, že i jejich životnost je omezená, je rovněž nezbytné ihned po dopsání záznamu text vytisknout. Kronika psaná na počítači poskytuje velké množství možností užití druhů písma a grafické úpravy textu. Do kroniky by se neměly vlepotovat fotografie a jiné dokumenty, taktéž by se neměly používat nevhodné a psací prostředky.

Kronika obce musí být uložena na bezpečném místě na obci, která ji zabezpečí proti ztrátě, poškození a neoprávněnému přístupu. V místě uložení by mělo panovat vhodné klima s teplotou od 15 do 18 stupňů, 50-60% vlhkostí a nemělo by zde docházet k teplotním výkyvům. Jakožto úřední dokument vzešlý z činnosti obce nesmí skončit v soukromých rukách, ke zhotovení čistopisu záznamu za uplynulý rok si ji kronikář od obce vyzvedne, své koncepty může mít uložené doma. Nahlížení do ručně psané nebo tiskem vyhotovené svázané kroniky je možné pouze pod dohledem kronikáře, a to na obecním úřadě ve vymezené době.

Pro věrohodnost kroniky je důležité, aby se kronikář odkazoval na prameny, ze kterých čerpá své údaje, ať už se jedná o čerpání informací z pramenů, odborných publikací nebo zpráv z novin a časopisů.¹⁰⁴

3.5.2 Pořadí zápisů

V případě, že obec zakládá novou kroniku, zápisy pořídí v následujícím pořadí: Záznamy na titulním listě, úvod, stručný životopis kronikáře, popř. jeho spolupracovníků, popis obce, obecního znaku a obecního praporu, zápisy z období do roku 1945 a po roce 1945 a nakonec současné roční zápisy.¹⁰⁵

Záznamy na titulním listě je nutné poříditi vždy při zakládání nového svazku nebo v případě, že ve stávajícím svazku chybí. Na titulní stránku se vkusně a zvýrazněným písmem napíše Kronika, obec, okres respektive kraj, díl a časový rozsah kroniky. V dolní části se

¹⁰² FUKSOVÁ, Jana. *Metodický návod k vedení obecních kronik*. Moravský zemský archiv v Brně – Státní okresní archiv Žďár nad Sázavou, 2012. s. 1.

¹⁰³ HROMÁDKA, Tomáš. *Kroniky obcí*. III. (upravené) vydání. Praha: NIPOS, 2014. ISBN 978-80-7068-280-7, s. 27.

¹⁰⁴ FUKSOVÁ, Jana. *Metodický návod k vedení obecních kronik*. Moravský zemský archiv v Brně – Státní okresní archiv Žďár nad Sázavou, 2012. s. 2.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 2.

otiskne razítko obce a k tomu se připojí podpis starosty. Následuje údaj o počtu stran kroniky, který vzhledem k tomu, že narušuje grafickou úpravu stránky, je vhodnější pořídit na rub titulního listu a opatřit datem, razítkem a podpisem starosty.

Úvod se nachází na další straně za titulním listem vždy, kdy se zakládá nový svazek. V něm je zapsáno usnesení obecního zastupitelstva o založení kroniky, údaje, zdali byly vedeny svazky předchozí, případně jestli se dochovaly nebo byly ztraceny či zničeny. Pokud se dochovaly, uvede se zde také místo jejich současného uložení. V poslední řadě se zde uvede seznam osob, které jsou péčí o kroniku pověřeny, tedy kronikář a jeho spolupracovníci.

Stručný životopis kronikáře se pořizuje při zakládání nového svazku nebo v situaci, kdy dochází ke změně kronikáře. V životopisu se uvádí jméno kronikáře, datum jmenování kronikářem a datum, kdy začal kroniku psát. Dále stručný životopis s údaji o vzdělání, povolání a veřejné činnosti. Podobné údaje lze uvést i o kronikářových spolupracovnících. Taktéž se zde uvádí rozhodnutí obecního úřadu o odvolání či jmenování kronikáře, způsob převzetí kroniky kronikářem a údaje o počtu dokumentačních příloh v okamžiku převzetí kroniky.

Kapitola o popisu obce se uvádí za úvod. Tuto kapitolu by měla obsahovat každá nově založená kronika a charakteristika obce by měla odpovídat datu, kdy byla kronika založena. Údaje obsažené v této kapitole by se měly týkat polohy a rozlohy obce (okres, kraj, zeměpisná šířka a délka, nejbližší město, okolní obce, vzdálenost od nich, komunikační spoje, pošta, telefon, hranice katastru, půdorys obce, počet domů, rozloha obce, polí, luk, pastvin, lesů, sadů, potoků, řek a rybníků, taktéž i současné a původní místní názvy částí obce nebo polí).¹⁰⁶ Taktéž by zde měla být uvedena historie obce (archeologické nálezy, první písemná zpráva, příslušnost k církevní a světské vrchnosti, významné události v životě obce v průběhu staletí, návštěvy osobností, katastrofy, povýšení obce, obecní znak a prapor, život místních obyvatel a proměny způsobu obživy). Pozornost by v popisu obce měla být věnována i přírodním poměrům (fauna, flóra, významné a chráněné přírodní útvary a přírodní rezervace). V údajích o vzhledu obce by měl být zmíněn počet domů, druh staveb, stáří nejstarších budov, význačné budovy, stavební a kulturní památky, zemědělské a průmyslové objekty, názvy náměstí, ulic, částí obce, místní názvy. Z údajů o obyvatelstvu se jedná o jeho počty, jeho historický početní vývoj dle sčítání lidu, přehled podle zaměstnání, vzdělání, národností, stáří, pohlaví. Pozornost by měla být věnována i význačným osobnostem, rodákům, majetkovým poměrům obyvatelstva, vybavenosti domácností a zaměstnáním. Zmíněn by měl být i politický a

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 3.

veřejný vývoj v obci s informacemi o správci obce, obecním úřadě, zastupitelstvu, komisích, historickém i současném obecním majetku, politických stranách, spolcích a sdruženích, tělovýchovných, sportovních a kulturních organizacích a klubech a dalších významných aktivitách. Pasáže o hospodářských poměrech by měly obsahovat údaje o místním zemědělství (zemědělské závody, výměra orné půdy, lesů, luk, pěstované plodiny, poslední výnosy, ceny pěstovaných plodin, rozvoj zelinářství, ovocnářství, vinařství, chmelařství, lesní hospodářství, soukromí zemědělci, občané pracující v zemědělství, živočišná výroba, včelařství, rybníkářství a myslivost), průmyslu (průmyslové závody, řemeslná výroba, obchody, peněžní ústavy, počty zaměstnaných v průmyslovém sektoru) a místní infrastrukturu (elektrifikace, plynofikace, čištění odpadních vod, vodovody a kanalizace). Rovněž obsaženy by měly být i údaje o zdravotních a sociálních zařízeních (zdravotnická střediska, soukromé ordinace, rehabilitační péče, poradny, jesle, mateřské školy, školní družiny, jídelny, domy s pečovatelskou službou), kultuře a školství (druhy škol, počty žáků, učitelů, možnosti vzdělávání, rekvalifikační kurzy, kulturní a osvětová zařízení jako jsou knihovny, muzea, kulturní domy, lidová tvořivost, tradice a zvyky, významní rodáci, jazykové zvláštnosti, kroje a slavnosti), tělovýchovné organizace a sportovní kluby, sportovní zařízení, akce a úspěchy. Nakonec také údaje o místních částech obce.¹⁰⁷

Zápisy z období do roku 1945 a po něm jsou v mnohých kronikách neúplné. Je tedy možné je zpracovat formou tzv. retrospektivního zápisu dějiny obce před založením kroniky i úseky, kdy vedena nebyla. Pro tuto práci je nutná spolupráce s obecním úřadem, místním státním okresním archivem, muzeem a pamětníky a shromažďování dalšího materiálu. Retrospektivní zápis se vyhotovuje následně za zápis běžného roku nebo do samostatného svazku. Pro schválení tohoto zápisu se postupuje stejným způsobem jako u současných ročních zápisů, vyžaduje také podpis kronikáře a starosty obce.

Současné roční zápisy jsou výsledkem průběžného celoročního shromažďování informací, ze kterých se tvoří záznamy, z nichž se vyhotoví koncept celoročního zápisu do kronik. Ten je následně předložen starostovi obce, radě či zastupitelstvu a čeká na schválení. Tyto zápisy by měly postihovat politický a veřejný život v obci včetně činnosti samosprávy a orgánů vnitřní správy (události ve světě, v ČR související s životem obce, struktura orgánů státní správy a samosprávy, volby, složení zastupitelstva, komisí a rad a jejich změny, činnost obecního úřadu, schůze, besedy, činnosti poslanců, zaměstnanců úřadu, umístění budovy, úřední hodiny, činnost politických stran a spolků, institucí, organizací, významné návštěvy,

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 4.

slavnosti, výročí, vydávání Zpravodaje obce, využití digitální techniky, internetu, vybavení obce a obecního úřadu, slučování a rozlučování obcí, správní reformy apod.). Dále hospodaření obce (rozpočty příjmů a výdajů, srovnání se skutečností s tabulkami a komentáři, zhodnocení hospodaření obce, hlavní směry obecních investic, dotace, obecní majetek, pozemky a péče o ně). Dle charakteru obce je třeba sledovat i činnost průmyslovou, zemědělskou, včetně soukromníků, obchodní činnost, zásobování, cenový pohyb základních životních potřeb.¹⁰⁸ Údaje o úpravě obcí, dopravě, spojích a změnách životního prostředí jsou neméně důležité (jedná se o výstavby a údržby obecní nebo soukromé či družstevní, obytné budovy, provozovny, vodní nádrže, silniční komunikace, kanalizace, vodovody, plynofikace, regulace vodních toků, zakládání sportovišť, koupališť, úprava prostranství, výstavba hotelů, penzionů, obchodů, využívání domů a bytů, výstavba chat) než změny v pojmenování ulic, prostranství, organizaci škol, ochrana životního prostředí, čistota a vzhled obce, změny v autobusové a vlakové dopravě, spojení se správními a průmyslovými středisky, pošta a spoje, odběr tisku, místní rozhlas, televizní kanály a telefonní stanice a v neposlední řadě památková péče. Součástí celoročního zápisu jsou i informace ze školství, kultury, sportu a turistiky (činnost školních, kulturních zařízení, personální obsazení, statistiky o školou povinných dětí, docházce, mimoškolní činnosti, studium na středních a vyšších školách, soukromé školství, činnost knihoven, muzeí, kin, divadelní a filmová představení, přednášky, besedy, oslavy, plesy, sportovní akce a další události, propagace obce v publikacích, mapách a pohlednicích a dalších materiálech a mediích, turistická zařízení v obci a statistiky o turistice). Nutné jsou i údaje o sociálním a demografickém vývoji obyvatelstva (statistika počtu obyvatel, složení dle pohlaví, věku, zaměstnání, počty úmrtí, sňatků, převzaté výsledky sčítání lidu, domů a bytů, neštěstí jako jsou dopravní nehody, požáry, povodně a kriminalita) a o péči o obyvatelstvo (sociální zabezpečení, pracovní příležitosti, zaměstnanost, nezaměstnanost, sociální dávky a podpory, dostupnost a kvalita zdravotnických služeb, úřední hodiny, péče o seniory, činnost charity případně Českého červeného kříže). V zápisu by neměly chybět ani zprávy o důležitých událostech z místních částí a zprávy o průběhu počasí a klimatických změnách (většinou formou souhrnných zpráv s detailním popisem klimatických anomálií jako jsou například vedra, bouře, přívalové deště, poklesy teplot, mrazy a následně způsobené škody v přírodě a obecním majetku s celkovým hodnocením klimatických podmínek, případně teplotní grafy).¹⁰⁹ Posledním z doporučených bodů pro celoroční zápis jsou zprávy z každodenního života obce, které se svou povahou nedají zařadit

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 5.

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 6.

ani do jedné z výše zmíněných kategorií. Schéma celoročních zápisů nelze přesně aplikovat na každou obec či město, je na kronikáři, aby při zhotovování celoročního zápisu zohlednil charakter a povahu dotyčné obce. Je rovněž vhodné, aby kronikář kontaktoval vedení obce, místní firmy, instituce a organizace pro zajištění přísunu materiálu o jejich činnosti, ze které by záznam mohl být vyhotoven. Při pořizování celoročního záznamu je nutné dodržovat zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů.

3.5.3 Rejstříky

Rejstříky jsou klíčem k obsahu kroniky a nástrojem zpřehledňujícím orientaci v textu. Jsou sestavovány z hesel uvedených po straně textu. Rejstříky mohou být tři druhů – jmenné, místní a věcné, hesla v nich by měla být řazena abecedně a ke každému by mělo být uvedeno číslo stránky, kde se nachází. Během psaní ročních zápisů je vhodné vést pomocnou lístkovou kartotéku se zapsanými hesly, z kterých bude později vytvořen samotný rejstřík.

3.5.4 Výtvarná podoba obecní kroniky

Je vhodné, aby kronika byla vyvážená jak výtvarně tak obsahově. Možnosti výtvarného zpracování kroniky jsou širší u kroniky psané ručně. Zpravidla se jedná o grafickou úpravu ročního zápisu, jeho úvodu, názvů kapitol, a to kaligrafickou úpravou, ozdobnými počátečními písmeny a grafickými miniaturami. K této práci je neoptimálnější užívat tuš, barevné pastelky a barvy kvalitní, vodě odolné a stálobarevné. Není vhodné používat vodové ani olejové barvy, vlepotat obrázky. Ke zhotovení kreseb lze přizvat osobu s náležitými výtvarnými a grafickými schopnostmi například místní výtvarníky, učitele výtvarné výchovy nebo žáky výtvarného kroužku apod. Jméno autora ilustrace uvést v textu, případně jej stručně představit.¹¹⁰

3.5.5 Schvalování kronikářských zápisů a jejich opravy

Zápis se do kroniky provádí alespoň jedenkrát za kalendářní rok a dle zákona č. 132/2006 Sb. o něm rozhoduje obec. Doporučuje se, aby kronikář vyhotovil koncept do 30. dubna následujícího roku, předloží jej starostovi, radě či zastupitelstvu ke schválení. Po jeho schválení pořídí do kroniky zápis, na jehož konci bude uvedeno datum schválení záznamu, razítko obce a podpis starosty.

Dle zákona č. 132/2006 Sb., o kronikách obcí mohou písemně navrhnout změnu, doplnění nebo opravu zápisu v kronice občané obce starší 18 let a občané, kterým zákon přiznává práva občana obce. Na základě návrhu obec dle okolností zápis v kronice opraví,

¹¹⁰ Tamtéž, s. 7.

doplní nebo jinak změní. Takový opravný zápis se píše na konec záznamů běžného roku a k němu se uvedou odkazy na zápis původní. Původní zápis zůstává zachován, ten nový je doplněn o podpis, razítko a datum. I přesto se doporučuje neprovádět dodatečné zásahy a opravy a další změny, jelikož se v kronice odráží každá doba a ta je historickým pramenem, jehož záznamy mají svá pozitiva i negativa.¹¹¹

3.5.6 Přílohy obecních kronik

Jsou důležitou součástí kronik, jelikož obsahují písemné, obrazové nebo zvukové dokumenty, které doplňují kronikářské zápisy. Měly by být evidovány a uloženy tak, aby nebylo možno je zaměnit, poškodit nebo ztratit. Způsob jejich evidence je závislý na rozsahu těchto příloh, pokud se jedná o malou sbírku, postačí jedna evidenční řada, naopak v případě většího množství, je vhodné evidovat ve více řadách. Podstatné je, aby nebylo jedno evidenční číslo evidováno vícekrát. Přílohy mohou být mnohého původu. Zásadní je při práci s přílohami uvést jejich zdroj, datum případně způsob získání, datum vzniku nebo zachycení skutečnosti, popsat zachycené skutečnosti (místo, objekt, událost). Přílohy jako jsou fotografie, výstřižky a další texty by se neměly do samotné kroniky lepit.

Přílohami může být fotografie, pohlednice, grafické listy, plakáty, letáky, drobné tisky, mapy, plány, almanachy, místní zpravodaje či noviny a novinové výstřižky. Dále také filmová dokumentace a videosnímky, zvuková dokumentace. Z písemné dokumentace se jedná především o písemné vzpomínky pamětníků a rozhovory s nimi. Přílohou se můžou stát i další dokumenty, které kronikář při své práci získá. Přílohou nemohou být trojrozměrné předměty (odznaky, medaile, vlaječky). Mohou se však v kronice uvést.¹¹²

3.6 Kronikář a jeho činnost

Kronikářská práce si na osobu vykonávající tuto službu společnosti klade své nároky. Pro to by měl být obecní kronikář v očích obyvatel obce osobou váženou a důvěryhodnou. Mezi jeho vlastnosti by měla patřit trpělivost, píle a sebevědomí, schopnost rozlišovat důležitost informací. Rovněž by měl být při své práci objektivní, pravdivý a ochotný zaujmout neutrální a nestranný postoj. V kronikářské práci je nutná i velká dávka entuziasmu, jelikož shromažďování informací a zpráv může zabrat mnoho času. Podstatný je též osobitý a zodpovědný přístup, dobré vyjadřovací schopnosti, jistá míra vzdělanosti, přehledu a ovládnutí českého jazyka. Úsilí vložené do kronikářské práce lze těžko náležitě ohodnotit, finanční odměny jsou spíše symbolické. Kronikář při své práci spolupracuje s vedením obce, ale i

¹¹¹ Tamtéž, s. 8.

¹¹² Tamtéž, s. 8-10.

s veřejností. Proto je vhodné, aby uměl také dobře komunikovat s lidmi, jelikož se také může stát, že s určitým dílem kronikářské práce bude potřebovat pomoci. Z toho plyne, že výběr osoby kronikáře by měl být pečlivě a dobře zvážen, protože jedině vhodně zvolený kronikář může mít předpoklady pro vytvoření kvalitních kronikářských zápisů.¹¹³

Proces jmenování obecního kronikáře není zákonem č. 132/2006 Sb. o kronikách obcí definován, nicméně v praxi je většinou kronikář externím zaměstnancem obecního úřadu. Jeho vztah s obcí se zajišťuje smlouvou (dohoda o pracovní činnosti, dohoda o provedení práce). Kronikář svým jmenováním získává právo na určité pracovní podmínky. Mezi ně patří určení vhodného prostoru pro bezpečné ukládání kroniky, příloh a dalších pro vykonávání kronikářské činnosti důležitých dokumentů a předmětů.¹¹⁴ Obec by si měla vyhradit jisté finanční prostředky ze svého rozpočtu pro potřeby vedení kroniky. Vynaložené finanční náklady se týkají především psacích potřeb, barev, dokumentů a dalšího užitého materiálu a samozřejmě kronikářovy odměny.¹¹⁵

Kronikář ve své činnosti spolupracuje především s pracovníky archivů, knihoven a muzeí. Spolupráce se vede jak na individuální úrovni, tak i formou široké spolupráce mezi více kolegy kronikáři a pracovníky archivů. Příkladem široké spolupráce jsou jistě pořádané kronikářské semináře¹¹⁶. Kronikáři se zde seznámí s principy kronikářské činnosti a novinkami z oboru. Tyto semináře jsou vhodné pro vzájemnou výměnu vlastních názorů a zkušeností a další diskuzi.¹¹⁷ Při své práci kronikáři spolupracují i s badateli a občany, zejména při shromažďování podkladů ke svým zápisům. Běžným výsledkem takové spolupráce je pořádání besed nad kronikou při různých příležitostech a výročích.¹¹⁸

3.7 Zdroje kronikářských zápisů

Obsahu kronikářských záznamů by měly odpovídat jejich zdroje. Z toho lze usoudit, jaké prameny jsou kronikáři podkladem pro zpracování zápisů. Mezi hlavní materiály kronikářem využívané prameny se řadí zápisy ze zasedání obecního zastupitelstva, obecní rady a zápisy z činnosti komisí. Je povinností těchto orgánů tyto materiály kronikáři dát k dispozici vyjma situace, kdy by byly v rozporu s ochranou práv občanů. Je vhodné, aby kronikář požádala o poskytnutí spisového materiálu místní společenské a politické organizace.

¹¹³ CHOVANČÍKOVÁ, Irena. *Jak psát obecní kroniku?*. Hodonín: Masarykovo muzeum, 1994. s. 6.

¹¹⁴ HROMÁDKA, Tomáš. *Kroniky obcí*. III. (upravené) vydání. Praha: NIPOS, 2014. ISBN 978-80-7068-280-7, s. 25.

¹¹⁵ CHOVANČÍKOVÁ, Irena. *Jak psát obecní kroniku?*. Hodonín: Masarykovo muzeum, 1994. s. 5.

¹¹⁶ V případě Státního okresního archivu ve Žďáru nad Sázavou se jedná o pravidelná kronikářská setkání.

¹¹⁷ ŠOTNAROVÁ, Lidmila, Marie KAŠUBOVÁ a Růžena GOŠOVÁ. *Jak vést kroniku obcí a měst*. Brno: MC nakladatelství, 2006. ISBN 80-239-8795-X, s. 21.

¹¹⁸ CHOVANČÍKOVÁ, Irena. *Jak psát obecní kroniku?*. Hodonín: Masarykovo muzeum, 1994. s. 20.

Z jejich činnosti jsou optimální pro kronikářské zpracování výroční zprávy, jež líčí činnost těchto organizací za celý rok. Kronikář by měl také sbírat a evidovat místní tiskoviny, zpravodaje a noviny, kterých může ve své práci využít. Rovněž by se měl věnovat sběru statistických dat a jeho vývoji. Ta poskytují údaje o počtu obyvatel, narození, úmrtí, obydlených a neobydlených domech, vybavení domácností, náboženských a národnostních poměrech. Tato data sbírá a shromažďuje Český statistický úřad.¹¹⁹

Získat informace může kronikář i z místních knihoven. V některých se nachází regionální oddělení a čítárny, které lze využít.¹²⁰ Dalšími institucemi, kde lze čerpat informace jsou muzea a především archivy. V okresních archivech se nachází zpracované fondy obcí, místních národních výborů, škol, farních, vikariátních a děkanátních úřadů. Peněžních úřadů, zájmových organizací (cech, spolky, družstva), okresních úřadů, okresních národních výborů a zastupitelstev, berní správy, sbírek (map, fotografií, plakátů, osobních dokumentů), fondy osob a fondy rodinné. Archivy mají také své knihovny a knihovní fondy, které jsou taktéž kronikáři prezenčně k dispozici. Mnohé z publikací nacházejících se v těchto knihovnách pojednávají o obecných a regionálních dějinách nebo se věnují pomocným vědám historickým.

Kronikářům jsou k dispozici také Státní oblastní archivy, Zemské archivy nebo Národní archiv. V těchto institucích jsou uloženy prameny týkající se ústředních úřadů a jejich odborných organizací, německé okupační správy a organizací, justiční správy, dopravy, velkostatků, státních lesů, zdravotních a sociálních zařízení, podniků, politických a zájmových organizací a kulturních i vědeckých institucí. Možnost prezenčně si prohlížet knihovnu a fondy má kronikář i v okresním muzeu. Informace lze získat také v památkových ústavech.¹²¹

Cenným zdrojem informací jsou pro kronikáře vzpomínky pamětníků, které mohou významnou měrou doplnit zápisy v kronice. Vzhledem k tomu, že jsou pamětníci lidé staršího věku, musí si kronikář promyslet téma rozhovoru a připravit si otázky. Měl by si také uvědomit, jakých odpovědí od pamětníka chce dosáhnout. Proto by se mělo pamětníkovo vyprávění usměrňovat doplňujícími otázkami, jelikož tyto lidé mají tendenci odbíhat od tématu jiným směrem. Je nutné oživovat pamětníkovo vzpomínky nebo rozhovor absolvovat několikrát. Pamětníkovi se totiž nemusí veškeré vzpomínky vybavit hned. Je vhodné rozhovor

¹¹⁹ ŠOTNAROVÁ, Lidmila, Marie KAŠUBOVÁ a Růžena GOŠOVÁ. *Jak vést kroniku obcí a měst*. Brno: MC nakladatelství, 2006. ISBN 80-239-8795-X, s. 22-23.

¹²⁰ HROMÁDKA, Tomáš. *Kroniky obcí*. III. (upravené) vydání. Praha: NIPOS, 2014. ISBN 978-80-7068-280-7, s. 49.

¹²¹ HROMÁDKA, Tomáš. *Kroniky obcí*. III. (upravené) vydání. Praha: NIPOS, 2014. ISBN 978-80-7068-280-7, s. 50.

nahrávat a informace z něho zpracovávat až následně. Při zpracování je nutné dbát na věrohodnost vyjádření a informace by se měly ověřovat, jelikož lidská paměť je nespolehlivá a podoba vzpomínek je ovlivňována mnoha faktory. Zpracovaná vzpomínka se doplní o krátkou charakteristiku zpovídaného, jeho jméno, adresu věk a datum pořízení vzpomínky. Rozhovor lze uskutečnit i bez nahrávání, v takovém případě by měl pamětník zápis podepsat, další možností je požádat pamětníka o písemné zpracování vzpomínky dle kronikářem sestavené osnovy. Otázky lze podávat jak tematicky tak i autobiograficky. Ze své podstaty nemohou být vzpomínky spolehlivým pramenem, ale i přesto dokážou kronikářské zápisy obohatit a obraz minulosti je díky nim živější.¹²²

Rozsáhlým zdrojem informací dnešní doby je internet. V současnosti už mají všechny významnější firmy své vlastní webové stránky, kde se prezentují. Tyto webové stránky mohou být dalším zdrojem informací pro kronikáře stejně jako webové stránky obcí. Obce zde zveřejňují povinné informace a svou úřední desku. Kronikář by měl internetové stránky své obce sledovat, případně z nich pořídit roční zálohu, jakožto přílohu k obecní kronice. Využití internet může i k prezentování své kronikářské práce na webových stránkách obce, v tomto případě je ale nutné dbát na dodržování zákona o ochraně osobních údajů. Na internetu lze nalézt i novinové články. Mnohá vydavatelství vydávají své deníky online v elektronické formě. Přístup na internet je možný i ve většině veřejných knihoven, které poskytují přístup k mnoha dalším informačním zdrojům skrze internet.¹²³

3.8 Dostupnost obecních kronik

Negativní vlastnost obecních kronik spočívá v jejich originalitě. V drtivých případech to jsou jediné exempláře.¹²⁴ Pokud badatel projeví zájem do kroniky nahlédnout, musí navštívit obecní úřad, kde mu nahlédnutí do kroniky ve vymezené době pracovníci úřadu za dozoru kronikáře umožní, a to za předpokladu, že se jedná o kroniku ručně psanou či kroniku vytisknutou a svázanou s očíslovanými listy do podoby knihy. Tuto možnost upravuje zákon č. 132/2006 Sb., o kronikách obcí.¹²⁵

Další možností je prohlédnout si danou kroniku na webových stránkách dotyčné obce. Některé obce zveřejňují části nebo rovnou celé obecní kroniky v elektronické podobě na svých webových stránkách.

¹²² CHOVANČÍKOVÁ, Irena. *Jak psát obecní kroniku?*. Hodonín: Masarykovo muzeum, 1994. s. 17-18.

¹²³ HROMÁDKA, Tomáš. *Kroniky obcí*. III. (upravené) vydání. Praha: NIPOS, 2014. ISBN 978-80-7068-280-7, s. 51-52.

¹²⁴ Tamtéž, s. 27.

¹²⁵ Tamtéž, s. 47.

Kroniky, kterým vypršela 10letá skartační lhůta, a byly prohlášeny za archiválie, jsou uloženy ve Státních okresních archivech. Tyto moderní instituce poskytují široké služby v oblasti archivní péče a umožňují badatelům do kronik nahlédnout. Obec si může od nich kroniku vypůjčit pro výstavní účely.¹²⁶

4. Kronika obce Radostín

4.1 Obecná fakta o obci

Vesnička Radostín se nachází přibližně 15 km severozápadně od Žďáru nad Sázavou v nadmořské výšce 620 metrů. Sousedními obcemi jsou Vojnův Městec, Karlov a Hluboká. Okolí vesnice obklopují lesy Žďárských vrchů, jižně od vesnice se nachází největší rybník Českomoravské vrchoviny Velké Dářko s naučnou stezkou Velké Dářko, východním směrem pak Národní přírodní rezervace Radostínské rašeliniště. Radostín náleží do okresu Žďár nad Sázavou a do kraje Vysočina. Obec má svou vlastní veřejnou knihovnu, veřejnou dopravu do obce zajišťuje autobusová linka. V obci se také nachází restaurace s možností ubytování a působí zde Sbor dobrovolných hasičů. Ke dni 31. 1. roku 2014 měla obec 142 obyvatel, současnou starostkou je Mgr. Ivana Chromá.¹²⁷

Ves se honosí titulem Vesnice Vysočiny roku 2004, mnohými zachovanými stavbami původem z 19. století nebo kaplí sv. Rozálie či hasičskou zbrojnicí z roku 1895. V obci se nachází dva rybníky a vzrostlé stoleté stromy. Mnoho zdejších stavení se využívá k rekreaci. Pro svou polohu je Radostín ideálním výchozím místem k pěší turistice a vyjížděnkám na kole. V zimě je pak možné využít mnoha běžkařských tratí k lyžování. Na nedalekém Velkém Dářku se pravidelně konají závody dračích lodí, ale je možné zde provozovat i další sportovní aktivity jako například windsurfing nebo kitesurfing. V obci působí mnoho spolků – Radostínští divadelní ochotníci, Tenisový klub Radostín, Otcové zakladatelé expedice Račín 84, Český svaz žen, anebo Přátelé Radostína či Hurican club Radostín. Tradicí je každoročně pořádaná pouť sv. Rozálie, která se koná už od první poloviny 19. století nebo Radostínské kulturní léto.¹²⁸

¹²⁶ ŠOTNAROVÁ, Lidmila, Marie KAŠUBOVÁ a Růžena GOŠOVÁ. *Jak vést kroniku obcí a měst*. Brno: MC nakladatelství, 2006. ISBN 80-239-8795-X, s. 20.

¹²⁷ Údaje o obci: Obec Radostín. *Obec Radostín: Titulní stránka* [online]. 2015 [cit. 2017-01-09]. Dostupné z: <http://www.radostin.cz/udaje-o-obci/d-1033/p1=1040>

¹²⁸ Přátelé Radostína: Ze současnosti Radostína. *Přátelé Radostína* [online]. [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <https://www.prateradostina.cz/o-radostine/ze-soucasnosti-radostina/>

Radostín se může pyšnit dobře zpracovanou historií zdejších domků, chalup a stavení.¹²⁹ O aktuálním dění v obci informuje pravidelně vydávaný Radostínský zpravodaj.¹³⁰

4.2 Z historie obce

Nejstarší historie Radostína je úzce spjata s osudy žďárského kláštera. Ten byl založen roku 1252 Bočkem z Obřan a v jeho počátečním majetku byla i osada Žďár s přílehlými rozsáhlými lesy.¹³¹ Pravděpodobně už od počátku 13. Století zde byly zakládány první osady a dvorce, zejména podél libické stezky. O Radostíně z těchto dob nepochází žádná zpráva, s největší pravděpodobností byl založen žďárským klášterem. Je ovšem známo, že v blízkém okolí obce se v této době nacházely dvě vesnice – Lhota a Radvanec, které později během husitských válek zanikly.¹³²

K založení obce se alespoň váže místní pověst, dle které byla založena uhlíři, kteří pálili uhlí pro klášterní hamry v nedaleké obci Polničce. Tato pověst však nemůže být pravdivá, jelikož o hamrech v Polničce není žádná písemná zmínka až do roku 1407 a půdorys Radostína ze 17. Století značí, že obec byla zemědělského původu.¹³³

Své jméno obec patrně zdědila po svém zakladateli, kterým mohl být jakýsi Radosta. O původu jména obce vypráví další pověst. Podle ní ve zdejších lesích zabloudil zemanův syn, načež zeman vyslal své veškeré služebnictvo, aby ho našli. Kluka našli v místech, kde nyní stojí Radostín. Šťastný zeman zde nechal postavit chalupu a posléze zde i založil osadu, kterou pojmenoval Radostín, jelikož místo toto mu bylo radostné.¹³⁴

První písemná zpráva o obci pochází až z roku 1426, dle které patřila obec a další zcizené části žďárského kláštera Janu Vojnovi z Městce.¹³⁵ Až do roku 1784 sdílí obec osud žďárského kláštera, jemuž po většinu této doby náležela.¹³⁶ Životní podmínky obyvatel obce byly většinou nepříznivé, sužovala je neúroda, přírodní pohromy, vysoké dávky, které museli odvádět vrchnosti, vykonávali robotní práce a také se potýkali s řáděním cizích vojsk. Během

¹²⁹ Historie domů obce Radostín: Obec Radostín. *Obec Radostín: Titulní stránka* [online]. 2015 [cit. 2017-01-10]. Dostupné z: <http://www.radostin.cz/historie-domu-obce-radostin/ms-1276/p1=1276>

¹³⁰ Radostínský zpravodaj: Obec Radostín. *Obec Radostín: Titulní stránka* [online]. 2016 [cit. 2017-01-10]. Dostupné z: <http://www.radostin.cz/radostinsky-zpravodaj/ms-1260/p1=1260>

¹³¹ SOkA Žďár nad Sázavou, fond MNV Radostín (u Vojnova Městce), Pamětní kniha 1922-1980, kn 11, s. 25-26.

¹³² Tamtéž, s. 27-28.

¹³³ Tamtéž, s. 30.

¹³⁴ Tamtéž, s. 31.

¹³⁵ Tamtéž, s. 43.

¹³⁶ Tamtéž, s. 96.

třicetileté války zdejší krajinou prošla švédská vojska, počátkem 40. let 18. století zplundrovaly panství kláštera saské a francouzské oddíly.¹³⁷

Od roku 1771 má každé stavení v obci své číslo popisné.¹³⁸ Koncem 18. století se vesnice dále rozvíjela. V roce 1784 se v obci nacházelo 48 obytných stavení, o 55 let později jich bylo 85 a obyvatel 631 a v roce 1860 94 domů a 757 obyvatel, z nichž drtivá většina byli katolíci.¹³⁹

Po porážce rakouských vojsk u Hradce Králové roku 1866 se zde na nějaký čas zastavili prusí vojáci. Když se následně od Vídně vraceli, rozmohla se v obci cholera.

Roku 1868 se obec ocitla v politické správě nově zřízeného okresního hejtmanství v Polné. Při všeobecném sčítání lidu v roce 1880 měla obec 594 obyvatel.¹⁴⁰

Velice těžce postihla obyvatele Radostína první světová válka. Mnoho mužů bylo odvedeno, jejich práci doma musely zastat ženy a starci. Obyvatelé se potýkali s nedostatkem potravin, pracovní síly a vojenskými rekvizicemi.¹⁴¹ Životní úroveň se nepatrně zlepšila počátkem 20. let. V obci byla zřízena knihovna a založeny kulturní a vzdělávací spolky.¹⁴² Zdrojem obživy bylo zemědělství, řemeslnictví a domácí výroba.¹⁴³

V roce 1929 byla dokončena elektrifikace obce.¹⁴⁴ O rok později postihla okolní lesy rozsáhlá polom. S následky, především se zpracováním padlých stromů, se obyvatelé potýkali ještě v několika následujících letech.¹⁴⁵ Počátkem třicátých let negativně zapůsobila na zdejší obyvatele hospodářská krize.¹⁴⁶

Období druhé světové války a okupace je spjato s partyzánskou činností. V okolí obce působili partyzáni, kteří provozovali záškodnickou činnost a byli obyvatelstvem vesnice podporováni. Koncem války se v Radostíně utábořili příslušníci rudé armády, zejména rumunští vojáci.¹⁴⁷

V přelomovém roce 1948 byl v obci zřízen místní národní výbor se sídlem ve školní budově.¹⁴⁸ V dalších letech bylo v obci zajištěno autobusové spojení, zřízen rozhlas a založeno Jednotné zemědělské družstvo.¹⁴⁹

¹³⁷ Tamtéž, s. 87.

¹³⁸ Tamtéž, s. 92.

¹³⁹ Tamtéž, s. 193.

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 194.

¹⁴¹ Tamtéž, s. 233.

¹⁴² Tamtéž, s. 262.

¹⁴³ Tamtéž, s. 300.

¹⁴⁴ Tamtéž, s. 312.

¹⁴⁵ Tamtéž, s. 317.

¹⁴⁶ Tamtéž, s. 326.

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 355.

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 369.

Od roku 1976 byl MNV Radostína sloučen do MNV Vojnova Městce, obec nadále zastupoval výbor občanský, sloučení se dotklo i JZD.¹⁵⁰ O dva roky později byla základní pětiletá škola v Radostíně zrušena, místo ní se zřídila škola mateřská.¹⁵¹

V roce 1990 se obec osamostatnila.¹⁵²

Obec se může kromě obecní kroniky pochlubit i kronikou školní.¹⁵³

4.3 Kronikáři

Informace o jednotlivých kronikářích jsem získal ze samotné kroniky z jejich vlastních zápisů. Zejména první kronikáři neměli uvádění svých stručných životopisů ve zvyku. S postupem času si uvykli napsat o sobě pár řádků, takže se lze o nich dozvědět i více.

4.3.1 Antonín Mišinger

První radostínský kronikář pocházel z Radostína. Narodil se roku 1900 a stal se obchodním příručím a žil v Praze. Po vzniku prvního samostatného československého státu byl osloven tehdejší starostou obce Janem Procházkou, zdali by se neujal role kronikáře a nezpracoval dějiny obce. Souhlasil a během dvou a půl let sepsal obecní historii do nově založené pamětní knihy, než ji v roce 1924 předal panu starostovi na obecní úřad.¹⁵⁴ V Radostíně pravděpodobně moc nepobýval, zemřel v Praze na následky zákeřné nemoci ve věku 38 let.¹⁵⁵

4.3.2 Jan Procházka

Byl povoláním živnostník, truhlář a v letech 1919 až 1927 vykonával úřad starosty obce. Jeho iniciativě vděčí obec za pořízení pamětní knihy, zasloužil se také o zavedení elektrického proudu do vsi. V letech 1925, 1926 a 1927 pořizoval zápisy do obecní kroniky.¹⁵⁶

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 382.

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 403.

¹⁵¹ Tamtéž, s. 412.

¹⁵² Tamtéž, s. 418.

¹⁵³ Jedná se o tři knihy uložené v SOkA Žďár nad Sázavou.

¹⁵⁴ SOkA Žďár nad Sázavou, fond MNV Radostín (u Vojnova Městce), Pamětní kniha 1922-1980, kn 11, s. 303-304.

¹⁵⁵ Tamtéž, s. 339.

¹⁵⁶ Tamtéž, s. 303-307.

4.3.3 František Daniel

Byl radostínský rodák a dlouhou dobu obecním kronikářem. Psaní kroniky se věnoval od roku 1934 až do své nemoci v roce 1960. Během protektorátního období byl nucen kroniku z důvodu ochrany před okupanty odevzdat, od roku 1945 na ní opět pracoval.¹⁵⁷

4.3.4 Jan Loubek

Narodil se 23. prosince 1914 v Radostíně v čp. 72. Dosáhl základního vzdělání a pracoval jako vedoucí souhrnného plánování v národním podniku Žďárské strojírny a slévárny ve Žďáře nad Sázavou. V obci byl veřejně činný, znalý obecních poměrů a nějakou dobu vykonával post předsedy místního národního výboru. V roce 1972 byl radou MNV ustanoven obecním kronikářem, kterým byl až do své smrti v roce 1977.¹⁵⁸

4.3.5 Jan Šuler

Pan Šuler se narodil 2. 6. 1931 v Brně. V roce 1937 odešel s rodiči za prací do Francie, kde navštěvoval školu a učil se francouzsky, později v roce 1945 složil zkoušky na průmyslovou školu v Paříži, ale hned na to se vrátil s rodiči do Československa. V roce 1949 se vyučil mědikovcem v První brněnské strojárně. Rok předtím vstoupil do KSČ, ze které byl v roce 1970 vyloučen. Roku 1951 úspěšně absolvoval studium na Strojnické průmyslové škole v Brně a o rok později nastoupil vojenskou prezenční službu u pohraniční stráže. Poté co službu ukončil, pracoval jako dělník v První brněnské strojárně, od roku 1959 se věnoval výchově dorostu jako mistr výrobního výcviku na učilišti v oboru potrubář. V roce 1962 se stal technickým úředníkem ve Žďárských strojárnách a slévárnách a nastoupil na nástavbu Střední průmyslové školy strojnické ve Žďáře nad Sázavou, kde o tři roky později úspěšně složil maturitní zkoušku. V roce 1976 se svou manželkou a dětmi přestěhoval do nového domku v Radostíně. Na žádost občanského výboru v Radostíně se v roce 1977 stal obecním kronikářem, kterým byl až do roku 1980.¹⁵⁹

4.3.6 Alena Hintnausová

Narodila se v roce 1935 v Olomouci. O tři roky později se s rodinou přestěhovala do Radostína. Pracovala v národním podniku Bytex a od roku 1976 byla knihovnicí v obecní

¹⁵⁷ Tamtéž, s. 308-385.

¹⁵⁸ Tamtéž, s. 385.

¹⁵⁹ SOkA Žďár nad Sázavou, fond MNV Radostín (u Vojnova Městce), Pamětní kniha 1922-1980, kn 11, s. 410-411.

lidové knihovně. Roku 1989 nastoupila do důchodu a o pět let později se začala věnovat práci obecní kronikářky v Radostíně, kterou vykonávala až do roku 2008.¹⁶⁰

4.3.7 Jana Fomenková

Narodila se 21. 8. 1942 v Berouně a od roku 1947 žila v Praze. Tam také absolvovala střední školu a vykonávala administrativní práci v různých podnicích. Po odchodu do důchodu se s rodinou přestěhovala do Radostína. Zastupitelstvo obce ji v roce 2009 pověřilo vedením obecní kroniky. Této činnosti se věnovala až do konce roku 2015, kdy ji na pozici obecní kronikářky vystřídala paní Lenka Pospíchalová.¹⁶¹

Z fotografií radostínských občanů z první poloviny 20. století, které byly součástí přílohy obdržené od paní Hintnausové, zpracovala paní Fomenková spolu se svým manželem soubor popsaných a polepených fotek. Jejich práce se setkala s příznivým ohlasem veřejnosti.¹⁶²

4.4 Pamětní knihy

Kronika obce Radostín je obsažena ve dvou knihách. První z nich nazvaná Pamětní kniha obce Radostín z let 1922-1980 je v současné době uložena ve fondu Místní národní výbor Radostín (u Vojnova Městce) ve Státním okresním archivu ve Žďáru nad Sázavou. Druhá kniha, která byla vytvořena jako duplikát, obsahuje zápisy z let 1990 až 2015 a v současnosti se vede. Kniha se dle zákona č. 132/2006 Sb., o obecních kronikách, nachází na obecním úřadě obce Radostín. Současnou radostínskou kronikářkou k roku 2016 je paní Lenka Pospíchalová.

4.4.1 Pamětní kniha obce Radostín (1922-1980)

Jak bylo zmíněno výše, kniha je v péči Státního okresního archivu ve Žďáru nad Sázavou a nachází se ve fondu Místní národní výbor Radostín (u Vojnova Městce)-NAD¹⁶³. č. 969, pod inventárním číslem 64. Je v zachovalém stavu a má celokoženou vazbu. Rozměr knihy je 27x36 centimetrů, na deskách zaujme zlaté zdobení a zlatý nápis Pamětní kniha obce Radostína. Na hřbetě vazby se nachází velká římská I.¹⁶⁴

Ze soupisu kronik zpracovaného pracovníky žďárského archivu se dočteme základní informace o knize. Byla založena roku 1922, líčení událostí končí rokem 1980. Je psána českým jazykem a obsahuje 492 číslovaných stran, z toho 418 stran je popsáno. Kniha má

¹⁶⁰ Tamtéž, s. 418.

¹⁶¹ Pamětní kniha obce Radostína II. (1990-2015), Radostín, s. 175.

¹⁶² Tamtéž, s. 176.

¹⁶³ Číslo archivního fondu v evidenci Národního archivního dědictví.

¹⁶⁴ SOkA Žďár nad Sázavou, fond Místní národní výbor Radostín (u Vojnova Městce), inventární soupis, s. 2.

obsáhlý úvod, ve kterém jsou podrobně a pečlivě líčeny dějiny žďárského kraje, žďárského kláštera, okolí Radostína a jeho historie. Prvním kronikářem byl pan Antonín Mišinger. Události z let 1925-1927 zaznamenával starosta Jan Procházka. Od roku 1927 až po rok 1934 se zápisy nepoživovaly. S jejich pravidelným zapisováním pokračoval nový kronikář pan František Daniel od roku 1935 až do roku 1939. Pan Daniel rovněž doplnil chybějící zápisy z předchozích let. V období okupace byla kronika odevzdána a poté, co byla navracena, byla také doplněna o záznamy z dob okupace. V knize se nachází také jedna kapitola farní kroniky, líčení je následně proloženo událostmi z léta 1933. Zápisy z let 1945-1959 jsou neuspořádané, pan Daniel kroniku vedl až do roku 1959. V období mezi léty 1960-1972 se kronika nevedla, záznamy z této doby byly pořízeny později novým kronikářem panem Janem Loubkem. Ten kroniku vedl průběžně od roku 1973 až do roku 1976. V letech 1977 až 1980 pořizoval záznamy do kroniky pan Jan Šuler. Kronika neobsahuje přílohy a rovněž nemá vypracován rejstřík.¹⁶⁵ Při prohlížení kroniky jsem v ní navíc našel dopsané záznamy o letech 1981-1989. Tyto záznamy byly pořízeny zpětně kronikářkou paní Alenou Hintnausovou.¹⁶⁶

Dějiny obce prostřednictvím Antonína Mišingera

Okolnosti, které provázely vznik této knihy, se dají vyčíst ze zápisů pana starosty Procházky a především pak ze zápisů pořízených Antonínem Mišingerem, například z jeho předmluvy na začátku knihy. Možnost, že by se v obci vedla pamětní kniha či kronika už dříve se dá vyloučit, pokud ne, dost možná by se na ni v takovém případě kronikáři Radostína odvolávali. Se záměrem pořídit obci pamětní knihu přišel tehdejší starosta obce pan Jan Procházka již několik měsíců před vydáním zákona z 30. ledna 1920 o pamětních knihách obecních, jenž povinnost vést kroniku obcím nařizoval. Vědom si významu, který takové dílo skýtá především pro budoucí generace, přesvědčil o záměru pořídit pamětní knihu i ostatní členy představenstva obce.¹⁶⁷

Pan Procházka nebyl díky své práci živnostníka a nad to vykonávání úřadu starosty, nebyl schopný se psaní kroniky ujmout, proto se snažil najít člověka, který by byl ochotný se tohoto úkolu zhostit a našel ho v Antonínu Mišingerovi, radostínském rodákovi.¹⁶⁸

Práce Antonína Mišingera nespočívala v pořizování klasických ročních záznamů o událostech v obci, nýbrž ve zpracování úvodu kroniky obce sepisováním dějin jak obecních, tak dějin žďárského kláštera a kraje od pravěku až do počátku 20. let 20. století, tedy jeho

¹⁶⁵ Soupis obecních kronik. Žďár nad Sázavou.

¹⁶⁶ SOkA Žďár nad Sázavou, fond MNV Radostín (u Vojnova Městce), Pamětní kniha 1922-1980, kn 11, s. 418-431.

¹⁶⁷ Tamtéž, s. 5-6.

¹⁶⁸ Tamtéž, s. 303.

současnosti. O důkladnosti jeho práce svědčí rozsah textu – jedná se o 294 stran této knihy, ale i pohledná úprava. Bezpochyby náročným úkolem bylo jistě pořízení veškerých materiálů, pramenů a podkladů, kterých ve své práci použil. Menší seznam této literatury se nachází na straně číslo 7¹⁶⁹. Další prameny uváděl Mišinger průběžně v poznámkách pod čarou. Většinou čerpal z pamětní knihy a školní pamětní knihy nedalekého Vojnova Městce, z pamětní knihy radostínské školy, anebo z protokolů schůzí obecního výboru obce Radostín.

Úvodní kapitoly se věnují době před založením obce. Mišinger v nich líčí situaci panující na území dnešní České republiky na konci období antiky a na počátku středověku. Více konkrétní je při popisování prvního osidlování zdejší oblasti a zakládání prvních obcí v souvislosti se založením žďárského kláštera¹⁷⁰ v polovině 13. století. Osudy kláštera jsou s obcí úzce spojeny, a proto tvoří podstatnou část Mišingerova vypravování. Při líčení dějin obce Mišinger často pořizoval vysvětlivky a poznámky pod čarou.¹⁷¹ V jeho práci se nachází několik pevně vložených a neočíslovaných listů, na kterých jsou podány tabulky a přehledy s údaji o počtu obyvatel, výměrou obdělávaných polí, počtem dobytka apod. Krom tabulek na nich spatříme i rodokmen pánů z Obřan, Kunštátu a Poděbrad - zakladatelů žďárského kláštera, ale i vyobrazení budovy kláštera a okolí z roku 1678.¹⁷² První stránka s tabulkou se nachází mezi stranami 68 a 69.¹⁷³ Mišinger při psaní dějin čerpal z významných historických pramenů – berní ruly a rustikálního katastru. Údaje vztahující se k Radostínu z nich obsáhl v tabulkách vložených mezi stránkami 72-73¹⁷⁴ a 82-83.¹⁷⁵

¹⁶⁹ Jedná se o *Dějiny kláštera a města Žďáru* od Dr. Bedřicha Drože, *Památky archeologické a místopisné* redaktora J. Kalouska, *Zemské stezky, strážnice a brány v Čechách* z pera J. Karla Hraše, *Čechy po Bílé hoře* od Ernesta Denise. Dále pak *Pravěk země české* od J. Erazima Vocela a dvě díla posledního žďárského opata Otto Steinbacha von Kranichsteina – *Diplomatische Sammlung historischer Merkwürdigkeiten, aus dem Archive des gräflichen Cisterzienserstifts Saar in Mähren* a *Hundertfünfzig Urkunden zur diplom. Sammlung histor. Merkwürdigkeiten*. Z pramenů pak *Archív český* a *Fontes rerum bohemicarum* neboli *Prameny dějin českých*. V seznamu je uveden i *Časopis Matice moravské*. Dále zde odkazuje na materiály z tehdejšího Zemského archivu v Praze – staré gruntovní knihy a berní katastry z let 1674, 1714 a 1784.

¹⁷⁰ Žďárský cisterciácký klášter byl založen Bočkem z Obřan roku 1252. Zrušen byl v roce 1784, z budovy kláštera se stal zámek.

¹⁷¹ V nich jsou popisována místa, osobnosti a další údaje související s textem. Také v nich odkazuje na užité prameny.

¹⁷² Nachází se na menším listě mezi stranami 76 a 77.

¹⁷³ Jedná se o seznam gruntů v obci z roku 1653. Z tabulky se dá zjistit jméno držitele, číslo popisné, cena, původní majitel, původní cena, roční plat, případně rok, kdy byla usedlost opuštěna.

¹⁷⁴ Stav Radostína roku 1674 při revisi berní ruly z roku 1654. Obsahuje detailnější údaje – číslo domu či dvora, velikost drženého lánu, jména původních hospodářů, jména hospodářů z roku 1674, výměru všech polí, stav polí během ročních období, nájem panských polí, počet kusů tažného dobytka, počet najatého dobytka, krav, jalovic, ovcí a prasat. Dále je zde uvedeno, zdali daný hospodář vlastnil svou louku nebo ji měl pronajatou, v posledním sloupci je uvedeno řemeslo, pokud bylo vykonáváno.

¹⁷⁵ Zde jsou uvedeny dva přehledy. První je tzv. přiznávací tabella obce z roku 1714. Opět je zde uvedena čísla domů, jména držitelů k letům 1674 a 1714, jména polí, počet kusů a stav v jakém se nacházela. V dalších sloupcích jsou vypsána jména luk, jejich počty a údaje o objemu sena vyjádřeného počtem dvousprežných vozů. Druhá tabulka obsahuje údaje o počtu dobytka v obci k roku 1714. V jednotlivých sloupcích jsou uvedena čísla

Líčení dějin z mladší doby, přibližně od 18. století, je detailnější, pravděpodobně díky většímu množství zachovalých pramenů, jichž mohl Antonín Mišinger ve své práci užít. Kapitoly jsou členěny chronologicky v souvislosti s významnými událostmi, které úzce souvisely s vývojem obce. Velkou pozornost věnuje Antonín Mišinger reformám Josefa II¹⁷⁶, hospodářské a sociální situaci v obci i živelným pohromám. Novým a často opakujícím se motivem v jeho psaní se stává nově založená radostínská škola¹⁷⁷. Za zmínku stojí líčení o událostech roku 1848 a o zrušení poddanství. Z textu je patrný Mišingerův pozitivní postoj k nově nabytým svobodám obyčejného lidu, byť se k této změně nevyjadřuje přímo. Pro některé Mišingerovy texty jsou zdroji místní pověsti a legendy, což on neopomenul v takovém případě zdůraznit. On sám se v některých pasážích uchyluje k domněnkám, zejména tehdy, pokud některé mu nejsou některé historické skutečnosti známy.

Krom prostého líčení dějin obce, pořídil Mišinger do pamětní knihy přepisy významných starých listin.¹⁷⁸ Většinou se jedná o potvrzení kupních smluv nebo privilegií souvisejících se žďárským klášteřem.¹⁷⁹ Do pamětní knihy rovněž přepsal zápisy z gruntovních knih.¹⁸⁰ Zápisy pojednávají o jednotlivých hospodářských staveních, chalupách a o radostínském rychtě.¹⁸¹ Z těchto záznamů se dá vyčíst, kdo a kdy usedlost vlastnil a spravoval, případně za jakou cenu měl nemovitost pronajatou, prodej a převody pozemků, práv a povinností s nimi spojených. Jako cenné se jeví přehledy a seznamy na stranách 164-172. Jedná se o seznamy usedlostí v Radostíně k roku 1785, seznamy obdělávaných ploch a lesů s údaji o jejich poloze, majiteli a výměře. Na stranách 171 a 172 je uveden seznam všech 49 opatů žďárského kláštera.

Jedna samostatná kapitola je věnována panskému dvoru v Radostíně. Jsou v ní vylíčeny jeho osudy a poměry, které v hospodářství vrchnosti panovaly. Mišinger se odkazuje na přehled o vyrovnání pro držitele gruntů z roku 1751, přiložený k elaborátu rustikálního katastru. Opis tohoto přehledu pořídil Mišinger do pamětní knihy. Dále do ní opsal seznam vrchnostenských dávek, které obec Radostín odváděla, ten se vztahuje k josefínskému katastru k roku 1778 a uvádí jména hospodářů, druh dávek a jejich výši.¹⁸²

domů, jména majitelů a počty dobytka – koní, volů, krav, jalovic, ovcí a koz. Tabulka byla sestavena dle rustikálního katastru uloženého v Zemském archivu v Praze.

¹⁷⁶ Patent o zrušení nevolnictví, toleranční patent, patent o josefínském katastru.

¹⁷⁷ Prvně se o založení školy zmiňuje na straně 104.

¹⁷⁸ Tamtéž, s. 113-134.

¹⁷⁹ Celkem se jedná o 10 přepisů listin, jejichž originály byly uloženy převážně v Zemském archivu v Praze.

¹⁸⁰ Tamtéž, s. 135-163.

¹⁸¹ Zde čerpal z *Grundbuch der Gemeinde Radostín und Stržanau – Gut Wojnomiestetz*, uložené v zemském archivu v Praze, č. inv. 24. K jednotlivým zápisům uvádí i stranu, na které se originální zápisy nacházejí.

¹⁸² Originály byly dle A. Mišingera uloženy v Zemském archivu v Praze.

Strana 189 představuje zjevný mezník v Mišingerově psaní. Mimo na pohled pěkné kresby je zde ozdobným písmem nakreslen nadpis Kronika s podnadpisem menším Pamětihodné události od roku 1848 – 1914. Jak je patrné z názvu kapitoly, Mišinger v nich líčí události z let 1848 – 1914, tedy do počátku první světové války. Stále se jedná o retrospektivní zápisy, které už se vzdáleně podobají kronikářským zápisům. Zpočátku se jedná o zápisy kratší, kdy se líčení událostí daného roku vejde do jedné věty, ale s plynoucími roky jsou zápisy delší a vydávají na větší odstavce a často obsahují i konkrétní datum zmíněných událostí. Naproti tomu ne všechna léta jsou zde uvedena, pravděpodobně z absence pramenů, ze kterých by bylo možné zápisy pořídit. Nejčastějšími tématy Mišingerových zápisů jsou projevy počasí a jejich vliv na úrodu, činnost školy a událostí s ní souvisejících, projednávání stavby silnice, železniční tratě, anebo přehledy počtu obyvatel v obci.¹⁸³

Samostatnou kapitolu zaujímá v knize první světová válka¹⁸⁴, tehdy ještě označována pouze Světová válka. Mišinger nejprve líčí své dojmy, v nichž se odráží především zloba, lítost nad zmařenými lidskými životy, pokřivenou morálkou a utrpením, které válka do života lidí vnesla. Procitěně popisuje, jak masové byly ztráty na lidských životech, jak byla rozšířená bída a zmar a zároveň se nad touto tragédií pozastavuje a pokládá si otázku, zdali je možné vůbec všechny hrůzy, jež válka přinesla vyličít a dovolává se spravedlnosti pro ty, kteří za rozpoutáním tohoto konfliktu byli zodpovědní.

Líčení válečného a poválečného období se Mišinger věnuje i z pohledu obyvatel Radostína. Popisuje panující náladu v obci v předvečer války, která se zdála být na spadnutí, reakce obyvatel na mobilizaci a její průběh. K mobilizaci uvádí i jmenný seznam mužů z Radostína, kteří narukovali. Velice podrobně popisuje život vojáků na frontě, poměry v rakouské armádě. Neopomíná ani zmínit jména a osudy těch, kteří se z války živí nevrátili. V následném doslovu Antonín Mišinger válku odsuzuje a lituje nad ztrátou životů radostínských mužů. Dle něj položili život v zájmu cizí velmoci, volá po pomstě, která se má časem dostavit. Zároveň připomíná, že je nutné, aby se ti, co válečné běsnění přežili, do budoucna poučili. Na závěr vyjadřuje čest památce padlých.

Poměry v obci popisuje z mnoha stran. Zabývá se sociální stránkou, hospodářskou, ale i zdravotní, školní¹⁸⁵ a kulturní. Podrobně líčí následky, které obec v době válečné zasáhly –

¹⁸³Zdrojem pro líčení pamětihodných událostí mu byly školní pamětní knihy obcí Radostín a Vojnův Městec a pak také protokoly ze schůzí obecního výboru. Mišinger je uvedl ke konci kapitoly na straně 210.

¹⁸⁴Tamtéž, s. 211-241.

¹⁸⁵Situaci ve školství částečně vyobrazuje přehled školní docházky vložený mezi stranou 258 – 259. Z něho lze vyčíst údaje ze školních let 1899 – 1923.

nedostatek potravin, peněz i pracovní síly. Dobře patrný je jeho souhlas s vývojem událostí po skončení války, zde mám na mysli především vyhlášení samostatného československého státu a odpoutání se od rakouského mocnářství. V podobném duchu, jako byly psány pasáže o poměrech v obci během válečné doby, píše Mišinger o obecních poměrech v době poválečné, i tehdy nebyly moc příznivé. Rozepisuje se taktéž o náboženské a politické situaci.

Posledním dílem, kterým Mišinger do pamětní knihy přispěl, je stať, ve které se věnuje popisu samotné obce a blízkému okolí. Zabývá se geologickými a hydrologickými fakty, přílehlým okolím, flórou a klimatem. Píše také o místním průmyslu a hospodářské situaci.¹⁸⁶

Svou práci zakončil Antonín Mišinger doslovem, ve kterém vyjadřuje vděk všem, kdo mu při jeho činnosti byli nápomocni, blahopřáním budoucím generacím, aby se měly lépe, a zároveň prosí, aby kritika jeho práce byla shovívavá, a také, že si je vědom nedostatků, které jeho psaní vykazuje. Dodává, že kritického hodnocení, kterého se ve své práci dopustil, je důsledkem jeho pochopení těžkých životních podmínek místního lidu, který si své vytrpěl. I přesto se snažil dalším pokolením předat pouhou pravdu.¹⁸⁷ Za zmínku stojí Mišingerovo vyjádření na adresu žďárského kláštera, ve kterém zdrženlivě a stroze hodnotí vrchnost a její vztah vůči poddaným s odůvodněním, že pro důkladnější kritiku je nutné mít k dispozici více pramenů a spolehlivějších zpráv.¹⁸⁸

Smutnou skutečností je, že o sobě Antonín Mišinger nenapsal do knihy bližší údaje, už tehdy to byla jeho povinnost.¹⁸⁹ Mišingerova práce byla, buď naráz, nebo průběžně zkontrolována, pravděpodobně starostou Procházkou, neboť na mnoha stránkách se nachází otisk razítka radostínského obecního úřadu a starostovy podpisy.

Zápisy starosty Jana Procházky

Jan Procházka obdržel knihu od Antonína Mišingera 25. března roku 1924. Ze zápisů a vyjádření, jak Antonína Mišingera, tak Jana Procházky není zřejmé, zda byla v obci ustavena letopisecká komise, která by nad kronikářovou prací držela dohled. Pokud ano, byl jejím členem nepochybně starosta Procházka, který knihu měl ve své péči až do roku 1927, který byl i jeho posledním na postu starosty i kronikáře.

K letům 1925, 1926 a 1927 pořídil kratší zápisy, které se týkají povětrnostních vlivů a stavebních činností v obci, ovšem zápis ohledně roku 1927 je delší. V něm jsou zachyceny požáry, které toho roku v obci vypukly a především okolnosti ohledně starostova záměru

¹⁸⁶ Tamtéž, s. 290-300.

¹⁸⁷ Tamtéž, s. 300-304.

¹⁸⁸ Na straně 97.

¹⁸⁹ Dle vládního nařízení č. 211 z roku 1921.

zavést v obci elektrický proud a konání voleb. Zápis z 15. listopadu k událostem roku 1927 je posledním příspěvkem starosty Jana Procházky do této knihy.¹⁹⁰

Starosta Procházka zopakoval chybu svého předchůdce a opomenul o sobě, jakožto kronikáři napsat pár řádků. Až na jeden jsou jeho zápisy doplněny o jeho vlastní podpis.

Zápisy Františka Daniela

Osud knihy v dalších letech je neznámý. Částečně ho nastínil ve své předmluvě¹⁹¹ další radostínský kronikář, pan František Daniel. Z jeho slov je patrné, že nařízení vést pamětní knihy v mnoha obcích nebylo bráno vážně. To ovšem nebyl případ Radostína, kde se kronika vedla, ovšem poté, co Jan Procházka opustil úřad starosty, pravděpodobně nebyl nikdo, kdo by o vedení kroniky jevil zájem. Až v roce 1934 vykonal okresní úřad kontrolu a nařídil obci pokračovat ve vedení kroniky. Následkem toho byla ustanovena letopisecká komise, do níž byli zvoleni Kulhánek František, čp. 62, Málek Josef, čp. 94 a Daniel František, čp. 101. Pan František Daniel byl pověřen vykonávat práci obecního kronikáře 4. prosince 1934. Společným cílem jeho a ostatních členů komise bylo shrnutí a sepsání událostí v obci za chybějící léta.

Zápisy Františka Daniela mají vesměs jednotnou podobu. Většinou je započal líčením proběhnuvších změn u majitelů domků a pozemků, následovaným líčením událostí z obecního úřadu a popisováním projevů počasí za uplynulý rok. Na závěr uvádí počty narozených a zemřelých občanů během roku. Jedinečné jsou nepravidelně objevující se statě, které se věnují výjimečným událostem, jak na obecní, tak i na státní, ale i na světové úrovni. Například vypuknutí světové hospodářské krize, úmrtí významných osobností v obci nebo úmrtí prvního československého prezidenta Tomáše G. Masaryka. Záznamy z let 1927-1934¹⁹² pořídil pan Daniel zpětně, ty z let následujících pořizoval průběžně.¹⁹³

V zápisech od roku 1938 se František Daniel věnuje především významným politickým událostem souvisejícím s vydírající politikou Adolfa Hitlera vůči Československu. Obzvláště dobu po Mnichovu vylíčil František Daniel velice čtivě. Ačkoliv se zjevně jednalo o časy těžké a pro samotného kronikáře šokující, je nutno dodat, že se pan Daniel snažil líčit události, tak jak probíhaly a neuchýlil se k vyjádření svých vlastních osobních názorů a komentářů.

Převratné změny, které s sebou přinesly události na přelomu třicátých a čtyřicátých let 20. století se dotkly i osudu mnoha pamětních knih, i té radostínské. František Daniel stihl do

¹⁹⁰ Tamtéž, s. 304-307.

¹⁹¹ Tamtéž, s. 308-309.

¹⁹² Tamtéž, s. 309-327.

¹⁹³ Tamtéž, s. 327-345.

knihy ještě vylíčit události z roku 1939, ty další z let následujících dopsal do knihy zpětně až po skončení druhé světové války. Jak sám v knize uvádí, v roce 1940 byla obec Radostín převedena z okresu Chotěboř do okresu Nové Město na Moravě. Z novoměstského okresního úřadu přišla výzva, dle které mu kniha měla být co nejrychleji odevzdána. Tak se i stalo, z okresního úřadu kniha putovala na zemský úřad v Brně, kde byla spolu s ostatními pamětními knihami uschována před německými uchvatiteli. Zpět na obec se vrátila po pěti letech v neporušeném a zachovalém stavu.¹⁹⁴

I přes pokyny muzejní a archivní komise zřízené u kulturní sekce Zemského národního výboru v Praze nerozepisovat se o významných událostech na úrovni celého státu, vylíčil František Daniel podrobně poměry v protektorátu Čechy a Morava, činnost domácího i zahraničního odboje, totální pracovní nasazení českých občanů v říši i události během pražského povstání. Co se týče událostí v samotném Radostíně, ty popisuje František Daniel obzvláště v souvislosti s činností partyzánů a pobytem ruských a rumunských vojsk ve zdejší oblasti. Popisuje i další významnou událost, a to odsun Němců, k tomu doplňuje, jak se tento proces dotkl samotné obce, ze které se také někteří občané odstěhovali a naopak se do ní přistěhovali občané jiní. Dále podává svědectví o fungování školy a projevech počasí z doby protektorátu. Zápisy jsou spíše tematického pojetí, nemají jednotný charakter jako ty z 30. let.

Velký význam je přikládán roku 1948, označovanému rokem vítězství dělnické třídy. Vylíčeny jsou politické i hospodářské změny, takřka vše je ve znamení budování socialismu. Pan Daniel popsal i správní změny, které se uskutečnily. Radostín se tak dostal pod správu okresního národního výboru v Chotěboři. Také popsal zřízení a fungování Místního národního výboru v obci. Mezi zápisy o zakládání a činnosti Jednotného zemědělského družstva, pořízení obecního rozhlasu vzpomněl i úmrtí prezidenta Edvarda Beneše a ministra zahraničí Jana Masaryka a zvolení Klementa Gottwalda novým prezidentem Československa. Další události, o kterých pan Daniel psal, se týkají činnosti školy, měnové reformy, projevů počasí a politických změn na MNV a prezidentském úřadě.¹⁹⁵

Zápisy Jana Loubka

Poslední zápis Františka Daniela se týká roku 1959, od té doby se kronika opět nevedla, až do roku 1972, kdy byl radou místního národního výboru v Radostíně ustanoven kronikářem Jan Loubek. Ten na úvod svého psaní pořídil stručný záznam o stavu kroniky a o své osobě.¹⁹⁶ Vzhledem k absenci záznamů z let 1960 až 1972 byl nucen tyto zpětně poříditi.

¹⁹⁴ Tamtéž, s. 345-346.

¹⁹⁵ Tamtéž, s. 367-384.

¹⁹⁶ Tamtéž, s. 385.

Zápisy Jana Loubka mají jednotnou strukturu a jejich obsah se týká obecního zemědělství a JZD, činnosti na MNV a pohybu obyvatel a majetkových změn. Častým prvkem v jeho zápisech jsou také výstavby, opravy a další stavební činnosti, z pozdějších let i zprávy o počasí.¹⁹⁷

Od roku 1976 je pak MNV Radostín sloučen s MNV ve Vojnově Městci. Do té doby byly stránky v knize orazítkovány razítkem Obecního úřadu v Radostíně, od té doby se používalo razítko Rady místního národního výboru Vojnův Městec, který patřil do okresu Žďár nad Sázavou.¹⁹⁸

Zápisy Jana Šulera

Po úmrtí Jana Loubka byl občanským výborem v Radostíně požádán o převzetí kronikářské práce po svém předchůdci pan Jan Šuler. Ten prvně knihu doplnil o zápis z roku 1977 a až následně připojil ke svému zápisu svůj životopis. Záznamy mají podobnou formu jako ty od pana Loubka, je zde v nich patrná jednotna. Opět se jedná o roční zápisy, ve kterých se pravidelně objevují informace o počasí, činnosti JZD, místní školy a pohybu obyvatel. Mimo nich se lze dočíst i něco o veřejném životě v obci. Jan Šuler v zápisech konstatuje čistá fakta, nedopouští se hodnocení, nevyjadřuje svůj názor, jeho zápisy jsou nezaujaté. Poslední zápis od pana Šulera je z roku 1980.¹⁹⁹

Zápisy Aleny Hintnausové

O tom, co s kronikou bylo dále, píše Alena Hintnausová na straně 418. Občanský výbor s radou MNV ve Vojnově Městci, ke kterému byl Radostín stále přidružen, rozhodl, že se bude pro obě obce psát kronika společná. Následkem toho byla radostínská pamětní kniha odvezena do Okresního muzea ve Žďáře nad Sázavou. V roce 1990 se obec Radostín osamostatnila a na základě rozhodnutí nového zastupitelstva se opět pokračovalo s psaním obecní kroniky. Po volbách v roce 1994 se na žádost starostky stala obecní kronikářkou paní Alena Hintnausová.²⁰⁰

V úvodním zápise se nová kronikářka představila a následně do této knihy zpětně pořídila roční zápisy z let 1981 až 1989. Jejich struktura se zásadně neliší od zápisů předchozích dvou kronikářů. Obsah se týká činnosti a rozhodnutí občanského výboru, činnosti jednotného zemědělského družstva, obecních spolků – Svazu požární ochrany, Českého svazu žen a Spolku pro občanské záležitosti. V zápisech se také objevují zprávy o činnosti místní lidové knihovny, méně pak zprávy o projevech počasí, kulturních akcích. Pravidelné, a dá se

¹⁹⁷ Tamtéž, s. 386-407.

¹⁹⁸ Tamtéž, s. 403.

¹⁹⁹ Tamtéž, s. 408-416.

²⁰⁰ Tamtéž, s. 418.

řict, že tradičně zapisované údaje jsou ty, které se týkají pohybu obyvatel. Drtivá většina zápisů se přímo týká dění v samotné obci. Výjimkou je pasáž o událostech z konce roku 1989, které vyvrcholily pádem totalitního režimu.²⁰¹

Jak již bylo zmíněno, jedná se o zápisy pořízené zpětně. Bylo tedy nutné čerpat z různých pramenů. O jaké prameny se jedná, podává kronikářka informace na závěrečné straně č. 431. Zdrojem se jí staly jednorroční výtisky Zpravodajů vydávaných k májovým oslavám, které jí zapůjčila paní Mišingerová, některá fakta pochází z kroniky psané v knihovně. Kontaktování byli předsedové OV, pan Kocián a pan Loubek, zbylé podklady měla k dispozici paní Hintnausová.²⁰²

Tato kniha byla posléze uložena do péče Státního okresního archivu ve Žďáře nad Sázavou, kde je k dispozici badatelům. Kronika obce se zapisuje do nové knihy, která je uložena na obecním úřadě v Radostíně.

4.4.2 Pamětní kniha obce Radostína II. (1991-2015)

O tom, jak došlo k založení této knihy, píše Alena Hintnausová v kronikářském zápise.²⁰³ Tato kniha byla vytvořena jako duplikát k té první radostínským rodákem panem Vladimírem Markem na jeho vlastní náklady v jeho tiskařské firmě. Na předním obalu má velký zlatý nápis Pamětní kniha obce Radostína II. Kniha je psána ručně tak jako ta předchozí a v českém jazyce a je popsána na 281 stranách. V knize se nenachází žádné ilustrace. Grafická úprava je minimální, ovšem text je čitelný. Kronikářky hojně vypisují hesla za okraje stránek. Kniha je uložena na obecním úřadě v Radostíně. Na psaní kroniky v této pamětní knize se podílely dvě kronikářky. Paní Alena Hintnausová od roku 1994 do roku 2008, po ní pak paní Jana Fomenková až do roku 2015. Od roku 2016 je obecní kronikářkou paní Lenka Pospíchalová.²⁰⁴

Zápisy Aleny Hintnausové

Paní Alena Hintnausová byla obecní kronikářkou 13 let, tedy od roku 1995 do roku 2008, kdy byla nucena ze zdravotních důvodů s touto činností přestat. 21. března roku 1995 jí na postu obecní kronikářky odsouhlasilo obecní zastupitelstvo. Do kroniky bylo tehdy možné nahlédnout v obecní knihovně.²⁰⁵

V knize jsou od počátku vedeny celoroční zápisy. Chybí zde tedy úvodní část s titulní stranou a zápisy o tom, jakým způsobem k založení nového svazku došlo, údaje o předchozí

²⁰¹ Tamtéž, s. 419-431.

²⁰² Tamtéž, s. 431.

²⁰³ Pamětní kniha obce Radostína II. (1990-2015), Radostín, s. 4.

²⁰⁴ Pamětní kniha obce Radostína II. (1990-2015), Radostín.

²⁰⁵ Tamtéž, s. 21.

knize a jejím stavu a kde je uložena. Rovněž zde nejsou bližší informace o kronikářce a jejích spolupracovnících. Jak byla nová kniha založena, je částečně zmíněno právě v celoročním zápise.

Forma ročních zápisů se opět neliší od formy posledních kronikářských záznamů v první knize. Zjevně vykazuje podobu, kterou by zápisy v kronice měly mít. Ty jsou dále členěny do odstavců dle charakteru svého obsahu. V úvodním odstavci jsou vylíčeny projevy počasí, následují odstavce pojednávající o činnosti obecního úřadu, starosty, zastupitelstva, hospodaření obce, objevují se i tabulky návrhů obecních rozpočtů, zmínky o investicích, získaných dotacích a zprávy o působení regionálních i místních sdružení a spolků, jichž byla obec členem a vydaná obecní oznámení. Následují zápisy o uskutečněných volbách do obecního zastupitelstva a parlamentu. Obsah zápisů se rovněž týká činnosti obecních spolků – Sboru dobrovolných hasičů, Sboru pro občanské záležitosti nebo sociální komise. Pravidelně se v ročních zápisech zmiňuje činnost obecní knihovny, především stav výpůjček, počet čtenářů a knih. Stále více se objevují zápisy popisující kulturní a sportovní činnost v obci, zejména konání pouti sv. Rozálie, lyžařských závodů, tenisových turnajů apod. Svě místo má v ročních záznamech i odstavec popisující pohyb obyvatel v obci. Obsahuje údaje o narozených, zemřelých, odstěhovaných nebo přistěhovaných občanech a celkový počet obyvatel v obci. Ne jeden z těchto ročních zápisů má rozsah 15 stran i více. Paní Hintnausová shromáždila ke kronice mnoho dokumentárního materiálu týkajícího se života a historie obce a jejích obyvatel.²⁰⁶

Zápisy Lenky Fomenkové

V úvodním zápise se kronikářka představila a podala informace o svém jmenování kronikářkou obce zastupitelstvem. Také uvedla seznam příloh, které od předchozí kronikářky obdržela.²⁰⁷

Zápisy paní Fomenkové jsou celoroční, stejně jako u její předchůdkyně. Jejich osnovu tvoří zprávy o událostech a výročích významných pro obec samotnou i naší zemi. Po nich následují záznamy pojednávající o obecních záležitostech, volbách, jmenování do funkcí, výborů a rozhodnutích zastupitelstva. Nechybí ani údaje o ročním hospodaření obce, investicích, svozu odpadů, rekonstrukcích, revitalizacích a úpravách obecního majetku. Taktéž v nich informuje o místním zemědělství, péči o zeleň a veřejné prostranství. Rovněž informuje o stavu dopravy a služeb v obci. V zápisech se věnuje i kulturnímu a společenskému životu v obci. Tvoří ho zprávy o významných kulturních akcích, pouti,

²⁰⁶ Tamtéž, s. 1-174.

²⁰⁷ Tamtéž, s. 175-176.

besedách, přednáškách, výstavách, zájezdech a divadelních představeních. Rovněž informuje o činnosti obecních spolků, sdružení, sboru dobrovolných hasičů a o sportovních akcích, turnajích. V zápisech je zmiňována i obecní knihovna a její roční činnost, přehled o počtu obyvatel a jejich pohybu a samozřejmě i zprávy o počasí z uplynulého roku.²⁰⁸

Poslední zápis paní Fomenkové informuje o ukončení její kronikářské činnosti a předání této kroniky do péče nové kronikářky Lenky Pospíchalové. K zápisu připojila i seznam příloh ke kronice.²⁰⁹

4.5 Porovnání obecní kroniky s kronikou školní

Mimo obecní kroniku se z minulosti Radostína dochovala i kronika školní. Ta se v průběhu let vedla do tří knih, které se nacházejí ve Státním okresním archivu ve Žďáru nad Sázavou.

Nejstarší z knih je Školní kronika z let 1839-1893. Je psána česky, černým inkoustem, má polokoženou vazbu a je v relativně zachovalém stavu. Do roku 1849 byla psána kurentem, v následujících letech bylo uplatněno humanistické písmo. Úprava je minimální, odvíjela se od autora zápisů, například okraje, které se zpočátku nedodržovaly, a až později byly doplněny o hesla k odstavcům. Obsahem se kniha věnuje především školnímu dění, méně už pak obecním událostem, které jsou líčeny spíše v druhé polovině 19. století, naproti tomu události celostátního významu jsou zmiňovány výjimečně. Zápisy jsou celoroční, občas je doplňují i jiné tematické kapitoly, například plánky školy, místopis Radostína, seznamy učitelů, učebních pomůcek nebo knih. Zápisy byly evidentně kontrolovány příslušnými osobami, jelikož se na jejich konci nachází zapsáno datum kontroly a jméno okresního školního dozorce.²¹⁰

Druhou a podstatně mladší knihou je Školní kronika z let 1942-1960. Kniha je ve velice dobrém technickém stavu. Psána je modrým a černým inkoustem česky na linkovaný papír, stránky nejsou číslované, kniha má tvrdé desky. V knize se na několika stránkách nachází vlepené fotografie. Obsahově navazuje na knihu předešlou. Vylíčena je historie školy, zápisy začínají školním rokem 1940/1941 a podávají informace o průběhu školních let, vyučování předmětů, osudech učitelů a pracovníků školy, činnostech žáků, akcích školy, ale věnují se i významným celostátním událostem, například výročím. V knize jsou i tabulky a seznamy žáků. U některých zápisů byly prováděny kontroly příslušnými osobami.

²⁰⁸ Tamtéž, s. 177-279.

²⁰⁹ Tamtéž, s. 280.

²¹⁰ SOkA Žďár nad Sázavou, fond Národní škola Radostín (u Vojnova Městce), Školní kronika 1839-1893, kn 147.

Zajímavostí u této knihy jsou přeškrtnané původní německé nadpisy, k tomuto aktu došlo pravděpodobně po skončení druhé světové války.²¹¹

Poslední kniha Školní kronika z let 1960-1978 má tvrdou vazbu a je také velice dobře zachovalá. Zápisy byly psány modrým inkoustem na nelinkovaný papír bez okrajů, avšak čitelně a přehledně. Stránky nejsou číslované. Jako u předchozí knihy, i zde jsou zápisy celoroční (školní rok) a začínají roky 1960/1961 a končí roky 1977/1978, kdy došlo ke zrušení radostínské školy, a všechny byly pořízeny jediným autorem. Jejich obsah se soustředí výhradně na dění ve škole, které popisuje přehledně a dá se říci, že jednotlivé zápisy mají v základu stejnou podobu.²¹²

Pokud budeme hodnotit školní kroniku Radostína jako celek a porovnávat ji s obecní kronikou, už z podstaty a zaměření obou kronik je zřejmé, že nejmarkantnější rozdíl mezi nimi spočívá právě v jejich obsahu. Zatímco záběr školní kroniky je podstatně užší, zato ovšem detailnější, obecní kronika postihuje daleko více jevů a událostí ze života obce a okolí. Další rozdíl je vidět v samotné podobě zápisů. Ty jsou ve školní kronice daleko více závislé na osobě kronikáře nebo autora a vykazují mezi sebou mnohé rozdíly, jak v úpravě tak i obsahem. V obecní kronice došlo postupem času k jakési unifikaci dané tradicí, ale i vývojem a aplikací legislativy a metodiky kronikářské práce. Tento vývoj není ve školní kronice tak patrný, což je jistě dáno i poněkud starším časovým úsekem, který školní kronika naproti té obecní sleduje.

5. Závěr

Kronika obce Radostín je vzhledem k charakteru obce kronikou méně rozsáhlou. Obec je spíše malou vesnicí. Dalším důvodem je sledovaný časový úsek. S vedením kroniky se začalo na počátku 20. let 20. století, zanedlouho to bude sto let, což sice není krátká doba, ovšem jsou i mnohé kroniky, zejména městské, které se vedou delší dobu, a jejich rozsah tomu odpovídá. Kroniku mělo na starost pět kronikářů a dvě kronikářky, neřídka docházelo k situacím, kdy se kronice nikdo nevěnoval, zápisy z těchto let bylo nutné zpětně pořídit a doplnit. Velký vliv na to zřejmě měla časová vytíženost místních obyvatel, ale i okolnosti, které nebyli schopni ovlivnit, např. okupace země. Ne každý obyvatel obce může být k této činnosti způsobilý. Člověk, který se kronikářské praxi věnuje, by měl mít dobrý přehled o dění v obci a ne náhodou byli radostínští kronikáři a kronikářky ve spojení s obecním úřadem

²¹¹ SOkA Žďár nad Sázavou, fond Základní devítiletá škola Radostín (u Vojnova Městce), Školní kronika 1942-1960, kn 26.

²¹² SOkA Žďár nad Sázavou, fond Základní devítiletá škola Radostín (u Vojnova Městce), Školní kronika 1960-1978, kn 27.

či místním národním výborem, někteří z nich se na vedení obce dokonce i podíleli. Národní výbor nebo obecní úřad byly a jsou centrem obecního života a kronikářské záznamy ve své většině hovoří o činnostech těchto institucí. Své zastoupení má kronice i radostínská škola, její osudy jsou obsaženy ve výše zmíněné školní kronice, jejíž svazky se nachází ve Státním okresním archivu ve Žďáru nad Sázavou.

Pokud obě pamětní knihy porovnáme, spatříme rozdíl spíše v podobě zápisů. Ten se přitom odvíjí především od samotné osobnosti kronikáře a doby, ve které byly zápisy pořízeny. První kniha vykazuje poměrně znatelné rozdíly v jejich podobě, zatímco zápisy v té druhé, novější, se podobou i obsahem od sebe moc neliší. Je to samozřejmě dáno tradicí, kterou si postupem času kronikáři a kronikářky vypěstovali tím, jak na práci svých kolegů navazovali a také vývojem samotného obecního kronikářství, který vyústil v jeho současnou podobu a úroveň. Práce kronikářů v těchto dvou knihách dosahují jistých kvalit, ale naproti tomu i nedostatků.

První kniha má rozsáhlý úvod k dějinám obce a okolí, který tvoří více než polovinu celého obsahu knihy. Je psán velice podrobně, obsahuje mnohá fakta a tudíž je významným zdrojem informací k historii obce. Jeho autor, pan Mišinger svoje texty zdobí a dává jim jistou grafickou úroveň i prostřednictvím příležitostných kreseb. Většina obsahu zápisů je věcná, byť se kronikáři výjimečně dopouští ať už přímo nebo nepřímo hodnocení určitých událostí nebo historických etap, například při vzpomínání výročí nebo líčení válečných událostí. Zápisy byly pořizovány každoročně, ovšem v případech, kdy kronikář onemocněl, zemřel nebo nebyla kronika k dispozici, bylo nutné je provést zpětně. Častým neduhem některých kronikářů jsou absence jejich stručných životopisů, ze kterých by bylo možné utvořit si obrázek o jejich osobnosti a vnímání svého okolí a dát si ho tak do souvislostí s jejich záznamy. Nápadně se na jejich podobě podepisuje i politické klima určitých období. Dobře je to vidět v zápisech provedených panem Danielem po válce. Ty jsou psány odlišným stylem informujícím o záležitostech spíše souvisejících s politickým vedením obce a země. Po stránce výtvarného zpracování je na tom kniha nevalně. Rozdíly v zápisech ovlivňují i společenské a povahové vlastnosti kronikářů. Na jedné straně stručnější zápisy od pana Procházky budí dojem, že byly psány s krajní nouzí, jdou ostře v kontrast zápisům z 30. let, které provedl pan Daniel. Záznamy jsou napsány ručně, černým nebo modrým inkoustem, což v konečném výsledku také nebudí dobrý dojem. Vedení obce mělo patrně nad kronikou dohled, dá se tak usuzovat z pořízených otisků razítek obecního úřadu nebo rady místního národního výboru. Nedostatkem jistě je, že během mnoha let, kdy byly kniha vedena, nikdo

neshromáždil přílohy, ani jiný materiál, který by posloužil jako doplnění informací k zápisům. Kniha je v dobrém technickém stavu, vazba a desky jsou neporušené.

Druhá kniha je rozsahem svých záznamů menší, ovšem při uvážení, že sleduje kratší časový úsek, se to nejeví negativně. Oproti knize první je v případě druhé knihy znát nabytá kronikářská tradice a jistý úzus v provádění zápisů. Ty jsou přehledné, celoroční a především psány pravidelně. Ve srovnání se zápisy první knihy rovněž vynikne jednotná podoba a úprava těchto zápisů. Na druhou stranu by nebylo ke škodě přistoupit k lepšímu výtvarnému zpracování, zdobení nadpisů. Obsah zápisů se týká především samotného života v obci tak i částečně dění ve světě. Kniha postrádá úvodní náležitosti, titulní stranu a obecná fakta o obci s informacemi o pamětní knize uložené v okresním archivu. Materiál, který kronikářky ke kronice shromáždily jako přílohy, předávají na konci své práce kronikářkám následujícím. Kniha je uložena na obecním úřadě v Radostíně a vizuálně se jeví v dobrém technickém stavu.

I přes některé své nedostatky je kronika Radostína praktickým a široce využitelným pramenem. Prostřednictvím kronikářských zápisů sleduje bezmála jedno století obecního života a díky zpracovaným dějinám obce i dobu podstatně starší. Je svědectvím nejen kulturního, společenského a politického života, ale i vnímání událostí a okolního světa očima tehdejších kronikářů a tudíž i zajímavou sondou do života obyvatel Radostína. Při čtení zápisů je nutné brát v potaz kronikářovu osobnost, díky které zápis nemusí a vlastně nemůže být stoprocentně objektivní, jelikož každý jedinec má i svůj jedinečný pohled na svět.

6. Seznam použitých pramenů a literatury

Prameny

Státní okresní archiv Žďár nad Sázavou, fond Místní národní výbor Radostín (u Vojnova Městce), *Pamětní kniha 1922-1980*, kn. č. 11

Státní okresní archiv Žďár nad Sázavou, fond Národní škola Radostín (u Vojnova Městce), *Školní kronika 1839-1893*, kn. č. 147.

Státní okresní archiv Žďár nad Sázavou, fond Základní devítiletá škola Radostín (u Vojnova Městce), *Školní kronika 1942-1960*, kn. č. 26.

Státní okresní archiv Žďár nad Sázavou, fond Základní devítiletá škola Radostín (u Vojnova Městce), *Školní kronika 1960-1978*, kn. č. 27.

Pamětní kniha obce Radostína II. (1990-2015), Radostín

Státní okresní archiv Žďár nad Sázavou, fond Místní národní výbor Radostín (u Vojnova Městce), inventární soupis.

Soupis obecních kronik. Státní okresní archiv Žďár nad Sázavou.

Zákon č. 132/2006 Sb., o kronikách obcí.

FUKSOVÁ, Jana. *Metodický návod k vedení obecních kronik.* Moravský zemský archiv v Brně – Státní okresní archiv Žďár nad Sázavou, 2012.

Literatura

BARTOŇ, Jiří. *O kronikách obcí.* Praha, 2005. ISBN 80-86604-23-3.

HROMÁDKA, Tomáš. *Kroniky obcí.* III. (upravené) vydání. Praha: NIPOS, 2014. ISBN 978-80-7068-280-7.

HROMÁDKA, Tomáš, Alena MOCKOVČIAKOVÁ a Věra SCHOLLAROVÁ. *Kroniky.* Praha: Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, 2004. ISBN 80-7068-175-6.

CHOVANČÍKOVÁ, Irena. *Jak psát obecní kroniku?.* Hodonín: Masarykovo muzeum, 1994.

KUTNAR, František a Jaroslav MAREK. *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví: od počátků národní kultury až do sklonku třicátých let 20. století.* 3. dopl. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2009. Česká historie, sv. 3. ISBN 978-80-7106-402-2.

MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů.* 1. vyd. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X.

NAHODIL, Otakar a Antonín ROBEK. *České lidové kronikářství.* Praha: Orbis, 1960.

Ottův slovník naučný. Praha: J. Otto. 1900. sv. 15 Krajčij – Lingustrum.

Pokyn Karla hraběte Chotka k vedení obecních a farních kronik v Čechách (1835). In *Revue církevního práva – Church Law Review* 44, 2009, 3, s. 211-212.

PUBAL, Václav. *Kroniky a kronikáři*. Praha, 1985. ISBN 56-167-82.

ROUBÍK, František. *Příručka vlastivědné práce*. Praha, 1947.

ŠOTNAROVÁ, Lidmila – KABUŠOVÁ, Marie – GOŠOVÁ, Růžena. *Jak vést kroniku obcí a měst*. Brno: MC nakladatelství, 2006. ISBN 80-239-8795-X.

TOŠNEROVÁ, Marie. Kroniky českých měst z období raného novověku. In *Problematika historických a vzácných knižních fondů Čech, Moravy a Slezska*. Sborník z konference konané ve dnech 5. – 6. Listopadu 2008 v Olomouci. Olomouc, 2009. s. 176-177.

Internetové zdroje

Historie domů obce Radostín: Obec Radostín. *Obec Radostín: Titulní stránka* [online]. 2015 [cit. 2017-01-10]. Dostupné z: <http://www.radostin.cz/historie-domu-obce-radostin/ms-1276/p1=1276>

Prameny narativní. Wikisofia [online]. [cit. 2017-01-06]. Dostupné z: https://wikisofia.cz/wiki/Prameny_narativn%C3%AD

Přátelé Radostína: Ze současnosti Radostína. *Přátelé Radostína* [online]. [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <https://www.prateleradostina.cz/o-radostine/ze-soucasnosti-radostina/>

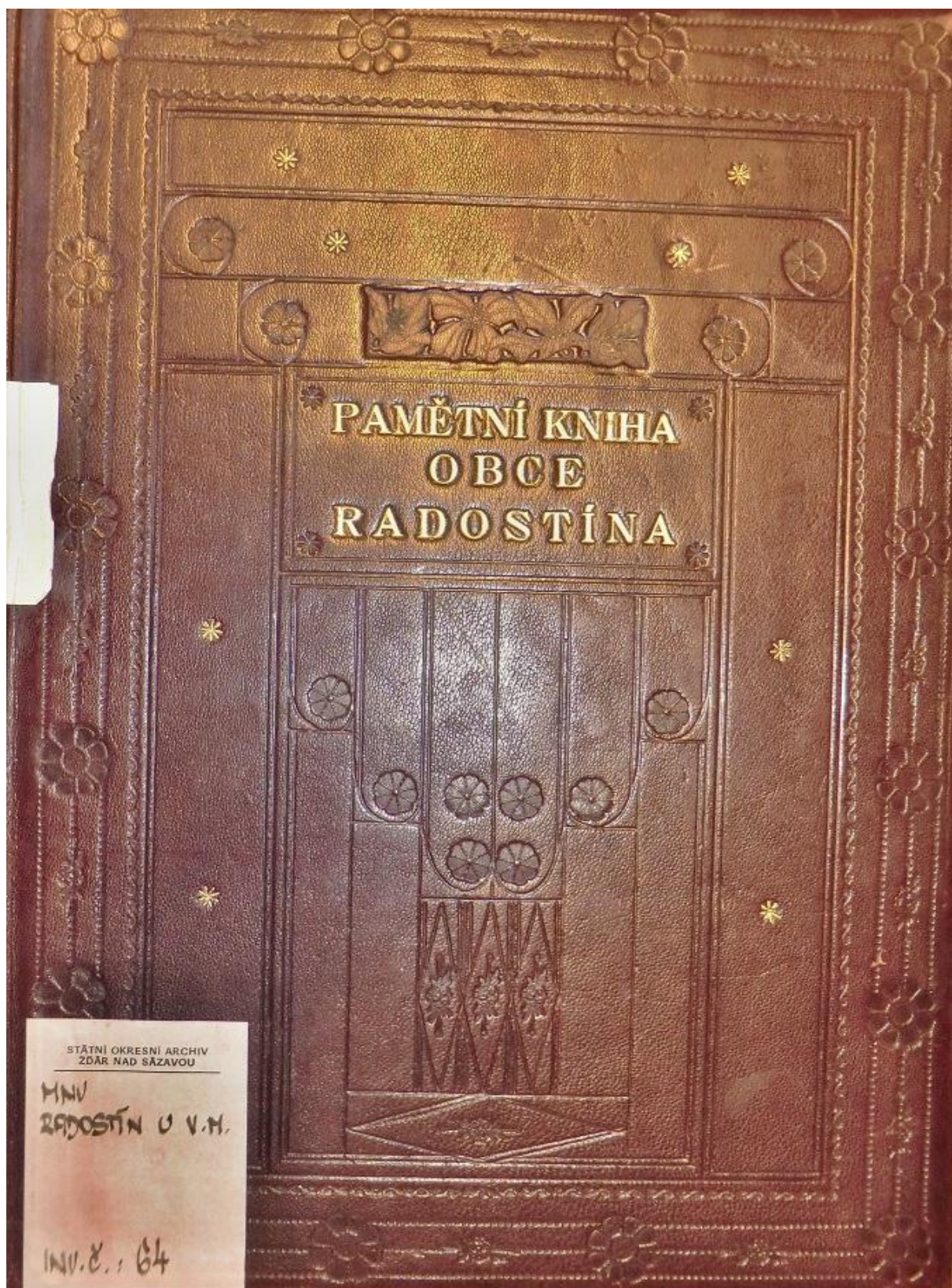
Radostínský zpravodaj: Obec Radostín. *Obec Radostín: Titulní stránka* [online]. 2016 [cit. 2017-01-10]. Dostupné z: <http://www.radostin.cz/radostinsky-zpravodaj/ms-1260/p1=1260>

Údaje o obci: Obec Radostín. *Obec Radostín: Titulní stránka* [online]. 2015 [cit. 2017-01-09]. Dostupné z: <http://www.radostin.cz/udaje-o-obci/d-1033/p1=1040>

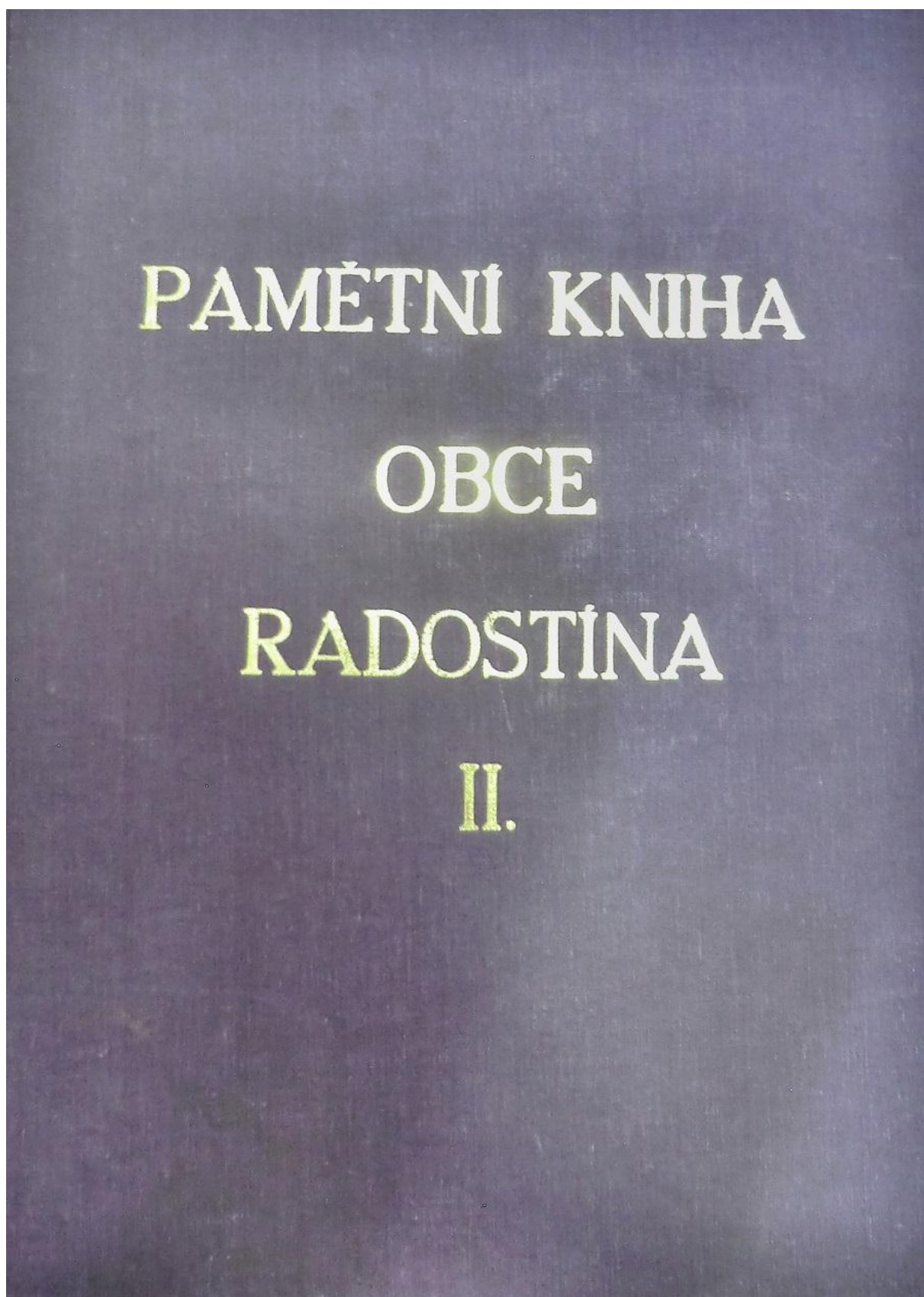
Zákon ze dne 30. ledna 1920 o pamětních knihách obecních. Moravský zemský archiv v Brně Státní okresní archiv Žďár nad Sázavou: Legislativa již historická a dříve používané tiskopisy [online]. [cit. 2016-12-14]. Dostupné z: <http://home.tiscali.cz/sokazr/kroniky/zakon.htm>

7. Přílohy

Obrázek č. 1. Přední vazba Pamětní knihy obce Radostína

Obrázek č. 2. Přední vazba Pamětní knihy obce Radostína II.

Resumé

The purpose of this bachelor thesis called *Municipal chronicle, as a proof of the time, archival and information resource* is working with literature and sources. Initially, this work deals with literature and processing of general parts of municipal chronicles, whereby is properly possible to work with specific sources, which are memorial books of the village Radostín. The first one of them is stored in SOkA Žďár nad Sázavou as an archival, while the second one is nowadays in the place of town hall Radostín and it is continually updated.

The introductory part explains the meaning of the concept chronicle. Following segment discusses development of medieval chronicles in Bohemia, beginnings of urban chronicles in 16th century and the expansion of folk chronicles initiated two centuries later. In addition are also mentioned other kinds of chronicles, which advanced in the nineteenth century.

The following chapters of this work are already dealing with the problematics of municipal chronicles themselves. One chapter is devoted to the development of legislation of municipal chronicles, which began in the early of 19th century. Further are mentioned laws of period of first Czechoslovak republic determining way of chronicle activities for a long time. The current legislation, particularly individual laws affecting the chronicle activities in present are mentioned as well.

Current chronicle management is contained in the next part of thesis. Attention is given to the technical and material requirements, content and form of municipal chronicles. Also, chronicler and possibilities of his work are discussed.

Chronicle of the village Radostín is the subject of researching in the next chapter. In this is the village Radostín presented and its history briefly outlined. Before examining the chronicle is here given information about chroniclers of the village Radostín. Chronicle of the village consists of two books. First book is in the care of SOkA Žďár nad Sázavou and second one is available to watch in the municipal office. Researched is their content, form through records made by chroniclers and also technical condition of these books. In the final chapter is evaluated their importance and quality. Due to declaring conclusions is municipal chronicle compared to chronicle of school of the same village.